

Громадська Організація
“ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ФОНД
НАРОДНА ІНІЦІАТИВА”

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА
платформа діалогу громадянського суспільства
з органами публічного управління

*Соціально-економічний прогрес, як
основа соціальної справедливості.*

КИЇВ – 2016

ГО «Всеукраїнський Інноваційний Фонд Народна Ініціатива»

В.В. Нижник,
О.І. Хорольський, С.В. Шевченко

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА
платформа діалогу громадянського суспільства з органами
публічного управління

Платформа Громадської організації
«Всеукраїнський Інноваційний Фонд Народна Ініціатива»

За редакцією О.І. Хорольського

АНОТАЦІЯ: Сучасні внутрішні виклики й міжнародні загрози показали що без громадського обговорення концепції розвитку України та участі широкого загалу українського суспільства в її дискусії держава не зможе відбутися. Тільки системна концепція планування розвитку на основі *народної ініціативи*, кожного громадянина повинна бути сприйнята до дії органами державного управління. Тільки такий системний підхід здатен сформувати принципово нову, динамічну, конкурентоздатну спільноту – український народ.

Така амбітна задача не може бути досягнута без гармонізації суспільних відносин в системі *«громадянське суспільство – органи публічного управління»*, що дозволить сформувати прозорі і дієві відносини, задіяти ініціативу громадян та їх об'єднань, забезпечити поступальний соціально-економічний розвиток України.

Київ 2016

СКОРОЧЕННЯ

ГО – *громадські об'єднання*
 ПУ – *публічне управління*
 ОПУ – *органи публічного управління*
 ОУ – *органи управління*
 ДУ – *державне управління*
 ОДУ – *органи державного управління*
 ОМС – *органи місцевого самоуправління*
 СПК – *система індикаторів і показників контролю*
 КОС – *кланово-олігархічна система*
 ЦОДУ – *центральні органи державного управління*
 ІАЦПП – *Інформаційно-аналітичний центр прогнозування та планування*
 СК – *споживчий кошик*
 УСПП – *Український союз промисловців і підприємців*
 НТП – *науково-технічний прогрес*
 НДДКР – *науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи*
 4AMLD – *четверта директива ЄС з боротьби по відмиванню грошей*
 НБУ – *Національний банк України*
 ПКПУ – *постійна комісія правників України*
 ВВП – *валовий внутрішній продукт*
 НБ – *національне багатство*
 ПБ – *платіжний баланс*
 РБД – *розрахункові баланси держави*
 НКЦПФР – *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*
 ЄДСМ – *Єдина державна система моніторингу, видобування, транспортування, споживання та розрахунків за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги*
 СТЦР – *спортивно-творчі центри розвитку*
 ПЕК – *паливно-енергетичний комплекс*
 ЖКГ – *житлово-комунальне господарство*
 НДІ – *науково-дослідний інститут*
 ОПК – *оборонно-промисловий комплекс*
 АПК – *аграрно-промисловий комплекс*
 ККД – *коефіцієнт корисної дії*
 РЗФНУ – *Ресурсно-земельний фонд народу України*
 БРР – *Банк реконструкції та розвитку*
 МВФ – *Міжнародний валютний фонд*
 СБ – *Світовий банк (група Світового банку)*
 ЄБРР – *Європейський банк реконструкції та розвитку*

**Презентація технічного завдання програми розвитку України
“Соціально-економічний прогрес, як основа соціальної справедливості”.**

Уже настав час усім нам усвідомити з яким соціально-економічним явищем маємо справу, які виклики нас чекають в майбутньому. Потрібно кинути виклик деградації та корупції – через особистісні світоглядні зміни кожного громадянина та всієї української спільноти. Рух вперед можливий тільки на основі стратегічних програм та рішучих змін, у контексті новітнього українського та світового розвитку на принципах соціально-економічного стрибка (прориву).

Завдання для всіх нас (громадян, спільноти громадських об'єднань представлених сьогодні та які ще приєднуються до ідей реалізації платформи діалогу) є:

- *розробка та визначення шляхів реалізації плану дій з оновлення України за рахунок створення умов розвитку особистості та суспільства;*
- *запропонувати платформу для діалогу, як основи нового бачення ролі громадянина в Україні, збалансувавши систему інтересів «громадянин – суспільство (держава)»;*
- *сформувати нову громадсько-політичну еліту в Україні.*

Досвід будівництва незалежної держави показав, що пропонуємі політиками програми розвитку України, призводять тільки до **деградації** України, постійних **криз**, посилення **зубожіння** народу. Більш того, принцип **«збереження старого але відомого»** в розвитку держави несе в собі руйнівний характер. Таким чином, без чіткої концепції розвитку України та її громадського обговорення, без системи планування і подальшого впровадження відповідних стандартів й механізмів на основі прозорих цілей, успішний розвиток не можливий.

Формування динамічної моделі розвитку, побудова заможного суспільства це основне завдання спільноти ГО. Тільки об'єднавшись навколо нової стратегії побудови сильної держави, громадянське суспільство може вирватися з тенет духовного й матеріального зубожіння. Тому, відомий вираз **«моя хата з краю»** повинна повернути своє первинне тлумачення – **«моя хата з краю, – перший зустрічаю ворога» (беру на себе відповідальність)!**

Мета платформи сформувати концепцію системних перетворень соціально-економічної та публічної сфери.

Спільнота ГО формує наступні задачі:

- **вдосконалити** та впровадити платформу діалогу, в основі якої лежить ідея оновлення України, започаткувавши **соціальний діалог** з різних напрямків розвитку України з залученням експертної спільноти;
- **забезпечити** становлення громадянського суспільства шляхом створення відповідних соціально-політичних умов розвитку **України** та її **продуктивних сил**;
- **визначити** пріоритети в проведенні соціально-економічних реформ через **інноваційну складову розвитку**, як основи зростання добробуту людини та держави в цілому;
- **моделювати** та формувати розвиток держави, збалансувавши соціально-економічні відносини та пропорції;

– **запропонувати** шляхи підвищення рівня національної безпеки громадянина, держави, в т. ч. зовнішньої.

Формування та перегляд механізмів управління, прийняття нової **Конституції** та будівництво оновленої держави може відбуватися тільки на основі уточнення **національної ідеї**, де: важливо **по-перше**, сформувати й показати історичну мету розвитку – **реалізація людини як особистості є історична місія українського суспільства**, яка націлена на національний і соціальний прогрес, формування гармонійного суспільного середовища; **по-друге**, сформувати зв'язок – вплив людини на розвиток України її соціально-економічну модель; **по-третє**, поставити особистість в центр відродження духовності в Україні; **по-четверте**, забезпечити перехід до **соціально-демократичної моделі**, як це передбачено в Конституції України через формування дієвої системи **НАРОДОВЛАДДЯ** (відповідно відмова від «кланово-олігархічної моделі» держави)!

Відхід від процесу деградації до сталого зростання передбачає розбудови нових відносин в системі **«громадянське суспільство – органи управління»**, запровадження прозорості і дієвої системи контролю з боку об'єднань громадян. **Громадянський контроль** включає:

- наявність чіткої й обґрунтованої програми розвитку України, яка базується на основі **СПК (системи індикаторів і показників контролю)**,
- створення дієвих механізмів відкликання управлінських повноважень громадськістю від суб'єктів управління чи їх керівників, на основі відповідних механізмів, забезпечених законодавчо-нормативними нормами:
  - референдуми та опитування на основі впровадження постійно діючої електронної системи голосування громадян та дієвих механізмів реалізації ідей суспільства;
  - механізмів і форм діалогу-контролю (звіти, аудит) сторін громадсько-публічних відносин.

Ключовою складовою **системи індикаторів і показників контролю** є розроблений науковцями НАН України механізм ЄДСМ (**Єдина державна система моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги**), який є найефективнішим економічним проектом в державі, що підтверджено його успішним практичним впровадженням у двох областях України – Запорізькій та Луганській.

Необхідність впровадження ЄДСМ на всій території України було затверджено експертним висновком КМУ.

Впровадження ЄДСМ можливо тільки при прийнятті проекту Закону України про Єдину державну систему моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги (реєстр. №4844) який є “рамочним” та у запропонованому вигляді представляє собою декларацію політичної волі держави щодо створення системи, яка стала б підвалиною для формування цивілізованого конкурентного ринку паливно-енергетичних ресурсів та комунальних послуг в Україні.

З М І С Т

ПРЕАМБУЛА	5
ВСТУП	6
I. РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВА ДІАЛОГУ НАРОДУ З ЙОГО КЕРУЮЧОЮ СИСТЕМОЮ	8
1.1. Роль громадянського суспільства та шляхи його розвитку	8
1.2. Громадські об'єднання – механізми реалізації народом владних повноважень	9
1.3. Місцеве самоуправління – елемент розвитку громадянського суспільства	11
1.4. ГО й правоохоронна система: боротьба з корупцією та злочинністю	13
II. РЕФОРМИ: ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГРЕСУ	16
2.1. Завдання та напрямки реформ в Україні	16
2.2. Система контролю та самоконтролю в системі оцінок та планування розвитку суспільства	18
2.3. Соціально-економічні реформи – умова прогресу України	21
2.4. Економічні перетворення – основа формування високорозвинутої країни	29
2.5. Наукова сфера – основа «соціально-економічного стрибка». Статус науково-технічних працівників	32
III. ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: «ЗМІШАНА СИСТЕМА» – ОСНОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ	33
3.1. Формування прозорих відносин системи власності	34
3.2. Високотехнологічний сектор національної економіки, як умова конкурентоздатності України	35
3.3. Шляхи збалансування податково-бюджетної системи	36
3.4. Фінансово-кредитна система держави	39
IV. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	40
4.1. Міжнародні інтеграційні відносини України	41
4.2. Система державного боргу України	41
4.3. Національна безпека – основа забезпечення сталого розвитку суспільства	44
СПИСОК ПОСИЛАНЬ	44

ПРЕАМБУЛА

«Людина намагається створити співтовариство за своїм образом і подобою. Інтереси однієї людини часто не збігаються з інтересами інших, тому гармонійне співтовариство не може побудувати одна особа. Це можуть зробити тільки всі співгромадяни»

Проф. Борис Болотов

*Уже настав час усім нам усвідомити, з яким соціально-економічним явищем маємо справу, які виклики нас чекають у майбутньому. Потрібно кинути виклик системі деградації та корупції – через особистісні світоглядні зміни кожного громадянина та всієї української спільноти. На основі стратегічних програм та революційних змін, у контексті новітньої української та глобальної історії, переспрямувати розвиток держави на **соціально-економічний прорив (стрибок)**. Така трансформація здатна стати одним із ключових локомотивів гармонізації суспільства, розвитку народу України.*

За роки незалежності українська політична еліта не змогла запропонувати шляхи розвитку суспільства і кожного громадянина України. Не було створено умов для поступального соціально-економічного прогресу, становлення особистісної безпеки людини, так і безпеки держави та входження її в існуюче середовище цивілізованих країн.

З часу становлення незалежності, вона (**«політична еліта»**) займалася пошуком форм особистого збагачення, продукуючи різноманітні форми корупції та вдосконалюючи схеми виведення національного багатства у власні кишені й рахунки. Показавши абсолютне нерозуміння логіки розвитку громадянського суспільства і країни в цілому та ставши перешкодою до прогресу України, тим продукуючи нові майдани.

У період геополітичних та національних випробувань політики не змогли знайти своє місце в історії народу і запропонувати шляхи виходу із соціально-політичної кризи. Продовжуючи використовувати в управлінні збанкрутілі методи: ситуативного управління – замість системного підходу у впровадженні реформ; особистої відданості – замість професійності; «розділяй і володарюй» – замість ідеї єдності на основі синергії та прогресу в розвитку особистості й суспільства.

Завдання НАРОДНОЇ ІНІЦІАТИВИ: *розробити й визначити шляхи реалізації «дорожньої карти» – основи оновлення України за рахунок створення особистісних та соціально-політичних умов розвитку громадянського суспільства; запропонувати платформу для діалогу як основи нового бачення ролі громадянина в Україні, збалансувавши систему інтересів «громадянин – суспільство (держава)»; сформувати нову політичну еліту української держави.*

ВСТУП

Сучасні виклики показали, що без чіткої концепції розвитку та її громадського обговорення, без системи планування і подальшого впровадження (управління) відповідних стандартів, використовуючи лише набір конкретних механізмів, успішного розвитку не досягти. Більше того, збереження принципу «хаосу» в державному управлінні несе в собі деструктивний, руйнівний характер.

Гармонізація відносин «громадянське суспільство – органи управління» передбачає встановлення прозорої і дієвої системи контролю з боку громадян та їх об'єднань за публічними (управлінськими) актами та наслідками від їх впливу на розвиток суспільства.

Відповідна система громадянського контролю повинна передбачати:

- наявність легітимної програми розвитку України, з чіткою системою обґрунтованих показників та позитивної динаміки соціально-економічних процесів на основі відповідних планів розвитку суспільства;
- створення дієвої, самодостатньої системи громадського контролю за органами управління та формування системи відкликання управлінських повноважень (керівників гілок управління та керівників *органів державного управління (ОДУ)*, в т.ч. *центральных органів державного управління (ЦОДУ)*, *органів місцевого самоуправління (ОМС)*).

Громадянське суспільство потребує й готове запропонувати через широке обговорення в системі *суспільного діалогу* на основі обґрунтованих висновків експертного середовища різні варіанти реалізації контрольної функції народу України – як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях.

Для цього необхідно передбачити й сформувати дієві механізми реалізації прав громадської спільноти України, до яких можуть бути віднесені наступні заходи впливу:

- референдум, що актуалізує *Закон України «Про всеукраїнський референдум»* [1];
- збір підписів – опитування за розробки відповідної процедури з подальшим їх врахуванням при прийнятті управлінських дій, особливо щодо управління розвитком громад;
- розробка та впровадження процедури електронного опитування, з подальшими дієвими механізмами впровадження волі громадськості, тощо.

Важливо законодавчо впровадити дієві механізми взаємовпливу та форми діалогу-контролю (звіти, аудит) сторін громадських відносин, де з одного боку експертне середовище ГО, з іншого ОДУ та ОМС.

Мета платформи НАРОДНА ІНІЦІАТИВА сформувати концепцію системних перетворень соціально-економічної та публічної сфери.

ВГО «Інноваційний Фонд Народна Ініціатива» [18], (далі по тексту **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА**) ставить задачу створити платформу для

діалогу громадянського суспільства з органами публічного управління та формує наступні завдання:

1) запропонувати «дорожню карту» оновлення України та шляхи її реалізації;

2) сприяти створенню відповідного громадського середовища шляхом створення особистісних та соціально-політичних умов розвитку суспільства;

3) визначити стратегічні пріоритети (напрямки) реалізації системи соціально-економічних реформ;

4) визначити основні дисбаланси та запропонувати шляхи подальшого збалансування основних національних і соціально-економічних пропорцій;

5) намітити шляхи оптимізації зовнішньої сфери України;

6) сформувати бачення підвищення рівня національної безпеки громадянина, держави як основи стабільності розвитку України;

7) започаткувати соціальний діалог з різних напрямків розвитку української держави, запропонувати платформу для діалогу, як основи нового бачення ролі громадянина, збалансувавши систему інтересів «громадянин – суспільство (держава)».

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА і є тією платформою, поряд з внеском інших ГО та внеском любого громадянина, де започатковується діалог у суспільстві, експертному середовищі України.

Структура роботи **НАРОДНОЇ ІНІЦІАТИВИ** включає чотири частини, які розкривають наступні напрямки:

- перший – громадсько-політичний розвиток українського суспільства;
- другий – шляхи формування ефективної, конкурентоздатної соціально-економічної моделі України;
- третій – формування ефективного, прозорого середовища: «бізнес (підприємництво) – суспільство»;
- четвертій – оптимізація та формування збалансованих міжнародних відносини та формування безпекового середовища в Україні, де б гармонізувались відносини системи захисту «громадянин – держава».

I. РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВА ДІАЛОГУ НАРОДУ З ЙОГО КЕРУЮЧОЮ СИСТЕМОЮ

"Якщо неправильно управляти державою, усі розумні люди вийдуть"

Лі Куан Ю

1.1. Роль громадянського суспільства та шляхи його розвитку

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА закликає всю громадську спільноту сформувати нове бачення єдності суспільства України; оновити, на основі закономірностей соціально-економічного прогресу, концепцію еволюції держави та всієї системи відносин між групами суспільства, регіонами; перейти до дієвого діалогу між громадською спільнотою та суб'єктами управління.

Сучасні глобальні і регіональні виклики потребують активізації участі *громадських об'єднань (ГО)* у формуванні та перегляді механізмів управління, розпочинаючи з завершення процесу прийняття державних атрибутів (затвердження великого герба, обговорення національної ідеї тощо) до прийняття нової Конституції та будівництва оновленої держави на основі національних традицій, з урахуванням передового світового досвіду.

Формування та розвиток *національної ідеї*:

По-перше, важливо сформувати й показати історичну мету розвитку – *народ України є історична та велична нація*, яка націлена на національний і соціальний прогрес, формування гармонійного світового середовища. Громадянське суспільство готове докладати системних зусиль для досягнення цієї мети, стати прикладом для інших країн у системній, динамічній моделі розвитку.

По-друге, створити умови для відродження в Україні духовності за рахунок створення відповідної соціогуманітарної сфери, заснованої на національних традиціях народу України та здатної до сприйняття найкращого світового надбання й самовдосконалення. Сформулювавши складові духовності, відповідні критерії, механізми стимулювання та визначивши інститути, що цим опікуються, роль громад та їх об'єднань.

По-третє, постійно вдосконалювати, відповідно до логіки розвитку, суспільні відносини та самовдосконалюватися, сформувавши збалансоване бачення прогресу, яке здатне відповідати на сучасні загрози та виклики. Зробивши суспільство дійсно соціальним, як передбачено Конституцією України.

По-четверте, трансформувати модель України, яка була б здатна забезпечити випереджаючий розвиток та створювати нові ідеї, технології – на основі зняття обмежень у розвитку продуктивних сил суспільства.

Забезпечення зростання ролі громадянського суспільства та його представників – ГО в Україні видозмінить розвиток країни та дозволить:

- впливати на формування дієвої системи народовладдя (де конструкція громадянського суспільства буде розвиватися на основі використання принципу соборності (об'єднання) всіх регіонів і всіх громадян навколо національної ідеї та цілей розвитку), що забезпечить делегування управлінських повноважень від громадськості та їх ГО – **органам публічного управління (ОПУ)** не тільки в результаті виборів, а й підтримуючи легітимність та конструктивний діалог на весь відповідний термін функціонування (діяльності) органу управління;

- сформуванати національний інформаційний простір, відкритий до саморозвитку із залученням найкращих досягнень світової культури, науки й освіти;

- розробити і прийняти нову Конституцію України (відповідно до прогресивного бачення основ функціонування громадянського суспільства та її керуючої системи) за прямої участі громадян та їх об'єднань. Завдання – зняти протиріччя в організації всієї системи управління розвитком суспільства, на основі національних традицій та забезпечення нового бачення соціального прогресу;

- передбачити формування нового поняття держави – через систему партнерських відносин, збалансування (децентралізацію) управлінських повноважень, формування концепції, що влада може належати тільки народу України.

Паралельно відбуватиметься відхід від **«кланово-олігархічної системи» (КОС)** [16] управління до **соціально-демократичної**, як це передбачено в Конституції України. [2] А фактично (по суті) необхідно започаткувати перехід до дієвої системи **народовладдя**.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА вбачає доцільним формування нового поняття держави – через систему партнерських відносин, збалансування (децентралізацію) владно-управлінських повноважень; таким чином, зміни повинні супроводжуватись корінним зростанням не тільки впливу громадськості на процеси в Україні, а й відповідальності, на основі повернення владних повноважень народові України. Паралельно відбуватиметься посилення відповідальності й підзвітності ОПУ та перерозподілу бюджетних ресурсів на користь забезпечення розвитку особистості, громад, суспільства в цілому.

У свою чергу такі зміни дозволять суб'єктові управління сконцентрувати зусилля на розробці і впровадженні стратегії розвитку та планів реалізації еволюції України, забезпечення динаміки прогресу й виконання відповідних функцій управління.

1.2. Громадські об'єднання – механізми реалізації народом владних повноважень

Сьогодні **громадянське суспільство** та їх **ГО** вимагають створення дієвих механізмів реалізації народом своїх владних повноважень та

налагодження конструктивного діалогу з *органами державного управління* через формування:

- концепції системного бачення розвитку суспільства та відповідної підсистеми публічного управління за прямої участі громадських об'єднань – в цілому, народу України;

- на основі широкого обговорення (пропонується прийняти **Конституцію ГРОМАДЯНИНА** чи розширити на основі відповідних принципів **Конституцію України**), сформуванню відповідного бачення ролі громадянина у функціонуванні **української держави**, що дозволить створити новий механізм реалізації потенціалу кожної особистості, створити гармонійно-екологічне навколишнє середовище, підвищити відповідальність кожного за майбутнє України, її **соціально-економічний прогрес**;

- прозорій системи прийняття управлінських рішень на всіх рівнях державного управління і місцевого самоврядування при передачі частини функцій публічного управління від органів державного та місцевого управління до ГО та їх неприбуткових інститутів;

- чіткої, прозорій системи контролю громадськості за функціонуванням **органів державного управління та органів місцевого самоуправління**, де буде чітко **збалансовано** не тільки **їх права, а й обов'язки**. Що буде супроводжуватись передачею частини публічних фінансів і підтримано відповідними механізмами стимулювання розвитку їх соціально-економічної сфери;

- концепції реформ та її громадське узгодження, на основі експертного аналізу ГО, з подальшим впровадженням органами державної влади;

- системи заходів (через систему стратегічних, середньострокових і поточних планів, сформованих відповідно до цілей розвитку держави, визначених **громадянами, їх громадськими об'єднаннями**, які стануть обов'язковими для впровадження ОДУ, ОМС щодо поступального, збалансованого розвитку України та їх поетапного впровадження.

В основу розвитку України необхідно покласти стратегію українського **«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТИБКА»** (використовуючи досвід у першу чергу таких країн, як Південна Корея, Сінгапур, Тайвань) та національні традиції народу України, як умови формування ефективної, конкурентоздатної держави та системи дієвого **НАРОДОВЛАДДЯ** й розвитку демократії (складової народовладдя). Такі зміни передбачатимуть активізацію ініціативи громадян та їх об'єднань, на основі формування сучасної, гнучкої моделі розвитку, здатної до постійної еволюції. Яка буде формуватися під впливом комплексу змін (на основі суспільного діалогу) з трансформації суспільних відносин та стане умовою підняття життєвого рівня населення, реалізації творчого потенціалу кожної людини.

Формування динамічної соціально-економічної моделі розвитку України неможливе без забезпечення активізації ініціативи громадян та реалізовуваних ОДУ. Що в свою чергу передбачає розвиток національного культурного середовища, науки, впровадження сучасних технологій, структурну перебудову національної економіки. А значить, будь-яка державна інституція не здатна одноособово, без активного залучення громадських об'єднань –

ініціативи громадян, підприємницького середовища – формувати конкурентоздатну, стійку до загроз та сучасних викликів модель розвитку держави.

Глобалізаційні виклики, епоха загострення різноманітних криз та загроз в Європі і світі, з одного боку, ускладнюють реалізацію відповідних завдань, а з іншого, – потребують гармонізації національних інтересів зі світовою спільнотою, за обов’язкової умови посилення стійкості держави. Що потребує перегляду того шляху, яким йшла Україна починаючи з 1991 року, і в основу якої було покладено постійні односторонні міжнародні поступки.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА констатує що настав час поєднати зусилля керуючої системи суспільства з народом України, долучити до цього процесу українську діаспору, всіх потенційних і реальних союзників – заради досягнення стратегічних цілей розвитку держави. За умови, що вирішальне слово залишатиметься за громадянами як єдиними носіями влади у державі, відповідно до 5-ї ст. конституції України. [2]

Односторонні ж дії окремих суб’єктів (груп впливу), як в Україні, так і за її межами, без урахування інтересів інших, призводять до поглиблення загроз та нестабільності в різних регіонах світу.

Кожен, хто відповідає за прийняття управлінських рішень, але не враховує об’єктивні процеси (закони розвитку) та інтереси суспільства, отримує результат, який поглиблює протиріччя та дестабілізує соціальну стабільність, тим самим підриваючи не тільки розвиток у цілому, а й своє особисте майбутнє. Формування стратегії розвитку **соціально-економічного стрибка** сьогодні передбачає залучення до діалогу широкого загалу суспільства, на основі взаємодії громадських об’єднань з органами державного управління, які можуть брати на себе зобов’язання та ставити цілі з системного розвитку громад та держави (суспільства) в цілому, у відповідності до конкретного етапу розвитку, намічених цілей та еволюційного бачення майбутнього.

Як показує історія негативних процесів, що видаються політиками, тільки-но вони приходять до управління державою (за роки незалежності), за реформи видаються відірвані заходи та зміна назви державних інститутів; таким чином, жодна політична сила одноособово не змогла сформувати позитивну динаміку соціально-економічних процесів, втілити прогресивні концепції змін. Фактично за всю історію незалежності Україну кидало з однієї крайності до іншої, через суб’єктивне бачення «можновладцями» процесу розвитку, а фактично їх боротьби за переділ фінансових і матеріальних активів.

Громадянська спільнота потребує (а фактично **вимагає**), у відповідності до динаміки/тенденції (позитив чи негатив), виявити зв’язок з конкретними управлінськими рішеннями відповідних гілок влади і результатами (показниками) розвитку України за всі роки незалежності, на основі глибокого аналізу. Та відштовхуючись від логіки розвитку суспільства й кращих рис національної системи цінностей народу України, сформувати нову динамічну модель розвитку України, з урахуванням інтересів та забезпечення розвитку **усіх національностей, які мешкають на території України.**

1.3. Місцеве самоуправління – елемент розвитку громадянського суспільства

Соціально-економічний прогрес, розвиток свідомості громадян, посилення їх відповідальності за майбутнє громади, регіону, держави потребує перегляду відносин на рівні **«громадянин – громада – регіон – країна»**. Український народ і в умовах відсутності центрального управління не раз відповідав на історичні виклики, доводячи свою життєздатність та здатність формувати гармонійне середовище. Ні зовнішні загрози, ні внутрішні негаразди, не змогли зупинити волю народу, тим самим довівши світові внутрішню спроможність до самоуправління.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА визначає мету – як складову суспільного діалогу – формування нового бачення розвитку місцевого самоуправління, де ключову роль у забезпеченні самодостатності життя громади будуть відігравати ГО та сама громада. З розбудовою стратегічного бачення розвитку та облаштування (забезпечення) життя громадян України на основі останніх досягнень світової науки та технологій, на основі **соціально-економічного стрибка**.

Діалог центрального управління з громадянським суспільством актуалізує розвиток наявних та появу нових форм забезпечення фінансово-економічної автономії, що вимагає:

- Подальший розвиток місцевого самоврядування та створення системи контролю, на основі СІПК (див. 2.2), де необхідно передбачити впровадження процедури ротації керівництва/керівника територіальної громади у випадку його неспроможності забезпечити розвиток та функціонування громади;

- **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** вважає, що народ України готовий брати на себе відповідальність і краще знає свої потреби. Тому настав час на первинному рівні переглянути систему самоуправління та передати управління життям громади до громадян їх ГО. Також передбачити право їх на створення асоціацій (об'єднань) громад як основи розвитку системи життєвого забезпечення мешканців сільських населених пунктів відповідними послугами, ліквідувавши сільські ради;

- Активізація ініціативи членів громади з впровадження економічних, соціальних, екологічних, технологічних та інфраструктурних проектів, зокрема на основі споживчої кооперації з активним розвитком виробничої та обслуговуючої:

- стимулювати появу різноманітних форм господарювання як основи становлення економічного життя сільської громади;

- сформулювати коопераційне середовище:

- по-перше, як основу зростання продуктивності праці;

- по-друге, як напрямок диверсифікації й оптимізації виробництва сільських підприємств (від **індивідуального – приватне подвір'я, фермерське господарство** – до **агропромислових товариств**, від виробництва – до переробки), адаптованих до сучасних потреб (індивідуалізація) попиту;

- по-третє, зменшення ризиків сільськогосподарського виробництва, через формування **чітких правил** функціонування **державного регулятора** цієї сфери національної економіки;

- розвивати спеціалізацію сільськогосподарських підприємств, від поля **до створення брендової продукції**. В основу покласти використання світової тенденції індивідуалізації та екологізації споживання (спеціалізація підприємств, в залежності від масштабу й умов господарювання);

- Формування системи підтримки та механізмів фінансування малих інноваційно-економічних проєктів на регіональному рівні, як з боку відповідних державних, так і приватних фінансових інститутів, за сприяння міжнародної спільноти;

- Розробку моделі розвитку/облаштування міст, селищ, їх інфраструктури тощо, з урахуванням досягнень сучасних технологій та національних традицій;

- Впровадження механізмів екологізації житла та збереження навколишнього середовища населених пунктів (де проживають громадяни України), всього природного середовища, з опорою на принципи екологічного виховання – підтримання цих змін відповідними законодавчими нормами.

- Розбудова надсучасної інфраструктури, впровадження досягнень вітчизняної та світової науки.

1.4. ГО й правоохоронна система: боротьба з корупцією та злочинністю

Громадянське суспільство усвідомлює, що в основі становлення системи корупції в Україні стала непрозора система становлення ринкових відносин. Де «можновладці» були зацікавлені в переході загальнонародної власності до наближених осіб як основи збереження власного впливу («*влади*») в Україні.

На сучасному етапі розвитку суспільства система корупції охоплює всі сфери життя і живиться кланово-олігархічною системою. Яка головною умовою свого панування при фактичному її злитті з державним апаратом вважає за необхідне збереження наявних викривлених суспільних відносин. КОС дозволила олігархічним сім'ям побудувати неефективну, кланово-олігархічну модель суспільних відносин (при тому, що вона не передбачена Конституцією України, Законами України) та зберігати механізм перерозподілу більшої частини національного багатства на свою користь.

Частина таким чином отримуваних ресурсів спрямовується на підкуп політиків, керівників публічних органів управління, тим самим консервуючи не тільки панівний статус невеликої частини суспільства, а й гальмуючи, не допускаючи національний і соціально-економічний прогрес. Хоча наявна система панування є загрозою і для самих «кланів» та служить основою для збурення суспільства, періодичних потрясінь.

Завдання ГО і всього суспільства – сформувати чітку систему контролю за економічними змінами на основі **соціально-економічного стрибка** як основи успішної боротьби з кланами і системою корупції. Для цього **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** вважає за необхідне:

По-перше, корінним чином, відповідно до потреб, внести зміни до Законодавства України, де передбачити норми, які б при відборі на керівні посади **органів публічного управління** (ОПУ) не допускали представників кланово-олігархічного середовища.

По-друге, створити власну систему перевірки інформацій щодо корупційних дій тих чи інших посадових осіб, депутатів усіх рівнів та джерел фінансування політичних партій, а перед цим довести до логічного завершення формування прозорої системи реєстрації власності в державі та декларування статків за кордоном фізичними та юридичними особами України.

По-третє, повну амністію для підприємницького середовища (за винятком осіб, які причетні до фінансування антиукраїнських угруповань), при сплаті мінімального податку (10-20% – та сума, яка стимулюватиме вихід бізнес-підприємницького середовища з тіні), після чого провести системний аудит всього бізнес-середовища на відповідність їх статків, майна (рахунків, інвестицій – як у країні, так і за кордоном), із залученням експертів з ГО та за сприяння міжнародних організацій. На основі такого відкритого процесу перевірки на порушників накласти штрафні санкції в сумі, яка б перевищувала 70-80% активів їх власників.

По-четверте, при проведенні податкової реформи передбачити законодавчий механізм перевірки законності статків усіх громадян України на відповідність їх наявним майновим статкам (нерухомість, рахунки в банках, поточні витрати) сплачених податків. У випадку невідповідності такі громадяни не повинні займатися політичною діяльністю, бути на державних посадах та сплатити податок у сумі 10-20% від оціночної вартості не задекларованого майна, рахунків.

По-п'яте, законодавчо передбачити, що фізичні та юридичні особи можуть мати компанії в офшорних зонах тільки у випадку ведення економічної діяльності у виключній економічній зоні третіх країн.

По-шосте, передбачити приватизацію державного майна:

- резидентами України (фізичними і юридичними особами), якщо вони можуть довести, що можуть успішно управляти відповідними об'єктами і мають проекти з розвитку та інвестиційні програми;
- нерезидентами, стратегічними інвесторами (заборонити офшорним компаніям брати участь у приватизації), під жорсткі обов'язкові конкретні інвестиційні проекти за встановлений період часу.

У випадку невиконання взятих на себе зобов'язань передбачити штрафні санкції, які б перевищували оціночну вартість приватизованого майна в 1,5 - 2 рази, з правом держави повернути особі приватизований об'єкт, компенсавши суб'єкту приватизації внесену суму.

У цілому **юридично-правова система України** потребує перегляду з боку науковців та практиків юридичної сфери і так само постійної уваги громадської спільноти (співдружності ГО) й постійного діалогу з гілками державного управління. Тому **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** пропонує створити **постійно** діючу **комісію** провідних **правників України** (ПКПУ), за участі ГО,

яка б моніторила стан правової системи та мала би право розробляти й подавати до ВР проекти Законів України.

ГО вимагають від ВР України, Президента України терміново відсторонити від посад осіб, які дискредитували себе та не здатні служити (*якісно надавати адміністративні послуги*) народів України та перестати формувати керівний склад ОДУ й ОМС за рахунок осіб із власного оточення та наближених до керівників органів державного управління чи осіб, які не мають на момент призначення українського громадянства. Передбачивши систему прозорих механізмів відбору професійних службовців:

- терміново розпочати підготовку професійних державних службовців на основі принципово нових вимог та рекомендацій незалежних ГО. Для цього залучити іноземних і провідних викладачів з усіх вузів України. Прийняти за обов'язкову систему відбору до навчання на основі психологічного та професійного тестування – як основи відсіювання кандидатів. Систему тестування, на другому етапі, доповнити написанням творчого есе із завданням розробити модель розвитку якоїсь державної підсистеми;

- розробити процедуру звернення ГО до органів правосуддя з метою проведення розслідування проти посадової особи, за наявного обґрунтування правопорушень у діях посадовця. При проведенні такого розслідування особа на час слідства відсторонюється (обов'язково) від виконання посадових обов'язків;

- передбачити законодавчі механізми запобігання протиправним діям осіб, якщо вони займають посади в контролюючих ОДУ чи є українськими політиками. ГО має право звернутися до іноземних і міжнародних слідчих органів (завчасно спільнота ГО з *Верховною Радою України* (ВРУ), визначають перелік відповідних слідчих структур, які можуть бути залучені), висновки яких будуть мати таку ж юридичну силу, як і національних органів правосуддя;

- обов'язкове декларування та відповідні процедури перевірки фінансово-майнових статків політиків, державних службовців, службовців органів місцевого самоуправління, керівників ГО, які займаються управлінням будь-якого публічного чи політичного суб'єкта в Україні на відповідність доходів/майна від всіх форм власної діяльності та членів їх сімей. Механізм аудиту повинен передбачати такі повноваження для перевірки спеціалістами громадських об'єднань та їх асоціацій.

Моніторинг продовжується і на період, коли особа вже не є посадовою особою ОДУ чи ОМС, але не може пояснити, чим обумовлено зростання матеріального стану.

Відповідна система запобігання корупції дозволить виявляти злочини та корупційні дії будь-якого державного службовця чи політика, боротися з недобросовісним виконанням своїх обов'язків та служитиме умовою незворотності соціально-економічного прогресу держави в цілому. Виявляти некомпетентність окремих службовців і запровадити механізм ротації на професіоналів. В основі такої системи буде лежати СІПК (див. 2.2), доповнена і громадським контролем (аудитом).

Сучасні виклики, в т. ч. зовнішня агресія, чітко показали, що не менш важливим є формування механізму недопущення до керівництва державою, ОДУ, ВРУ людей, які не тільки є некомпетентними, а й не відповідають морально-патріотичним вимогам. Тому законодавчо необхідно передбачити обов'язкову систему недопущення за рахунок громадського контролю та складання відповідного екзамену для людей, які претендують на відповідні офіційні посади. З чіткими критеріями для осіб які претендують на керівні посади в державі чи висувуються на виборах до ВРУ за кількісно – якісними показниками, результатами психологічного тестування, що стане перешкодою на шляху до управління в публічному секторі та до депутатського мандата будь-якого рівня некомпетентних кандидатів.

II. РЕФОРМИ: ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГРЕСУ

2.1. Завдання та напрями реформ в Україні

Практика соціально-економічних реформ 1991-2013 рр. та реформ з 2014 по травень 2016 року (органами державного управління проголошено «курс на реформи європейського зразка») показали, що народ України, з одного боку, і ВРУ всіх скликань, президенти й уряди України вкладають у реформування соціально-економічної моделі різні цілі, механізми, фактично підміняючи задекларовану сутність перетворень своїм не системним, обмеженим баченням.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА анонсує завдання реформ громадянського суспільства в Україні:

1) Сформувати динамічну, конкурентоздатну, інноваційну соціально-економічну модель розвитку України і громадянського суспільства, піднявши життєвий рівень до європейських стандартів й забезпечення її лідерства.

2) Стабілізувати рівень національної і соціальної безпеки, сформувавши відповідну модель, стійку до криз та сучасних загроз.

3) Створити концепцію публічної влади в Україні, де відносини *громадянин*, з одного боку, та *органи місцевого самоуправління* і *органи державного управління*, з другого, зможуть ефективно взаємодіяти (стати реальними *партнерами*), де ключову роль відіграють людські цінності.

4) *Владу*, відповідно до положень **Конституції України**, повернути **НАРОДУ**.

5) Створити механізми контролю як інструменти співпраці націлені на поступальний розвиток, де з одного боку – *громадянське суспільство*, з другого – вся система *публічного управління* (ПУ).

Поступальний розвиток, прозорість у системі відносин дозволить отримати конкурентоздатну, високоефективну модель українського суспільства, з її соціально-економічною та безпековою складовою, відкриту до співпраці в сучасному глобальному середовищі. Передбачивши в ній стандарти, де національні і людські цінності стануть прерогативою керівної системи і суспільства в цілому.

Органи «влади» повертаються до своєї суті і стануть тільки **органами управління (ОУ)**, які отримують свої повноваження від народу на визначений період часу і контролюються народом через ГО.

Народ України отримує оновлену модель розвитку держави і суспільства в цілому, де кожен суб'єкт суспільних відносин виконує свої обов'язки безпосередньо на рівні передачі інформації від суверена до суб'єкту управління, який наділений відповідними функціями: **«громадянин → громада (ГО) → ОПУ»**; крім того, відповідна об'єктивна реальність дозволить сформувати зворотній зв'язок: **«ОПУ → громада (ГО) → громадянин»**, який забезпечить виконання функцій управління об'єктом управління ОДУ.

Якщо ж громадянське суспільство залишає відносини **«суспільство – «влада»»** без змін, то сучасний стан відносин консервує соціальні протиріччя, зберігаючи умови стану відчуження державних інституцій. Фактично народ України і **«влада»** будуть сприймати градацію основних функції державного управління в наступній послідовності: головна **функція – насилля**, інші – допоміжні.

В наявному сприйнятті системи компетенцій **органами «влади»** – функції державного управління, мови про партнерство йти фактично не може; не потрібен суб'єкту державної **«влади»** і зворотній зв'язок **«громадянське суспільство – «влада»»**. Спілкування, діалог відбуватиметься мовою передачі директивної інформації зверху до громадськості.

На сучасному етапі суспільних відносин тільки наявність демократичних виборів забезпечує зворотну передачу якоїсь невеликої частки інформації від громадян до інституцій **«влади»** і то на короткий період.

Висновок: необхідно змінити принципи, механізми в системі публічного управління та відповідні категорії, які несуть негативну інформацію від державної служби до суспільства, переформатувати всю систему суспільних відносин.

Формування успішної держави неможливе без проведення дискусії, із залученням кращих фахівців, щодо переходу до найефективнішої системи **республіканського управління – президентська чи парламентська республіка**. Така реформа дозволить зняти протиріччя між Президентом України й КМУ (а фактично прем'єр-міністром України, де по суті, він є другим «президентом», при тому, що уряд, згідно з Конституцією України, є колегіальним органом державного управління) та дозволить сформувати чітку систему публічного управління.

Результатом такої дискусії буде передбачення і легітимізація вибору найбільш адекватної для системи цінностей народу України та ефективності системи (моделі) державного управління, при суттєвому зростанні ролі громадянського суспільства і його представників, які стануть, при формуванні дієвого механізму контролю, співвідповідальною стороною, де:

- Якщо **Президентська республіка** – Президент України (отримує повноваження від народу на президентських виборах) очолює виконавчу гілку управління на визначений термін (приклад – США). Його вплив збалансовується сильним парламентом;

- Якщо **Парламентська республіка** – ВРУ (парламент отримує повноваження від народу через парламентські вибори) формує уряд та голосуванням вибирає Президента України, який має представницькі повноваження (приклад – Німеччина).

Переформатування всієї системи відносин з гармонізує дієвість суспільних відносин, де громадянське суспільство не тільки є об'єктом управління, а й реальний суб'єкт влади, а значить і управління. ДУ стає відповідальнішим, менш конфліктним та конструктивнішим. Народ отримає владу, як передбачено Конституцією, не тільки формально, а й реально. Внаслідок змін, суверен – народ матиме конституційне право на сутність влади, а передавати, відповідно до змін у Конституції і Законів України, він буде тільки повноваження на управління (гілкам державного управління та іншим суб'єктам управління).

Повернення влади народові України повинно передбачати формування інструментів «контролю – співпраці» та системи прогнозування і планування розвитку суспільства.

2.2. Система контролю та самоконтролю в системах оцінки та планування розвитку суспільства

«Хто не знає свого минулого, - той не вартий майбутнього»

У програмі реформ необхідно сформувати (розробити) і інституціалізувати чітку **систему індикаторів і показників контролю (СІПК)**, яка стане невідкладним методичним та практичним забезпеченням організації функціонування всієї системи ДУ, в т. ч. **центральної організації державного управління (ЦОДУ)**, в сучасній інтерпретації центральні органи виконавчої влади (ЦОВВ). Сама СІПК стане основою для функціонування органу державного управління із спеціальним статусом – **Інформаційно-аналітичного центру прогнозування та планування (ІАЦПП)**. Він (ІАЦПП) стане основою до керованості всієї системи розвитку суспільства та буде служити об'єктивною базою для аналізу і оцінки з боку громадян та їх об'єднань за якістю функціонування системи управління, прийняття управлінських рішень та їх результатами (наслідками). Він також стане інструментарієм для державних інституцій та ГО в системному плануванні не тільки України, а й розвитку регіонів та використовуватиметься суб'єктами господарювання.

- від стратегічного до поточного;
- від індикативного до нормативного.

Таке забезпечення дозволить робити об'єктивну оцінку роботі ОДУ та ОМС – служитиме основою для взаємодії, формування дієвого партнерства.

За основу системи СІПК необхідно використати розробки і методики міжнародних інститутів у сфері аналізу соціально-економічних процесів та дієвості державного управління.

Таким чином, держава в цілому отримає механізм контролю і прогнозування розвитку України та громадянського суспільства – як основи

для прийняття рішень. Громадяни та їх об'єднання зможуть об'єктивно оцінювати реалізацію управлінських повноважень керівництва ОДУ, ОМС в цілому чи окремого органу управління та реалізації процедури відкликання посадовців, які не можуть організувати роботу на державному та місцевому рівні управлінської вертикалі. Аналіз на основі СПК дозволить суб'єктам управління отримувати необхідну аналітичну, системну інформацію та приймати стратегічні рішення, керуючись цілями розвитку України.

Розробка експертним середовищем комплексної методики на основі наявних національних досягнень у цій сфері та використання міжнародних показників і їх методологічного забезпечення поєднає такі складові, як:

– Міжнародний та розроблений експертами, адаптований до аналізу національної соціально-економічної сфери, комплекс індикаторів-показників, у т. ч. *інтегральні показники оцінки ефективності державного управління (Governance Research Indicator Country Snapshot (GRICS))* [13]; *індекс розвитку людського потенціалу* (Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (United Nations Development Programme)) [3]; *номінальний ВВП на душу населення* (GDP (nominal) per capita) [4]; *індекс рівня освіти* (Education Index) в країнах світу (Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй) [3];

– СНР (Система національних рахунків), яка має базову систему показників та аналізує як потоки, так і запаси, що дозволяє бачити всю систему економічних зв'язків та їх динаміку зі змінами;

– ЄДСМ (Єдина державна система моніторингу) [17], основна місія якої – формування зведеного балансу держави та його індикативних показників за єдиними стандартами, створення загальнодержавного енергетичного балансу та служити інформаційною базою аналізу в сфері ПЕК та ЖКГ (**НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** звертає увагу громадянського суспільства на саботаж частини народних депутатів України у прийнятті відповідного Закону, який дозволить зробити систему формування тарифів і цін на паливно-енергетичні ресурси та житлово-комунальні послуги прозорою й обґрунтованою);

– ПБ (платіжний баланс) – основа для аналізу зовнішньоекономічних зв'язків та їх оптимізації;

– РБД (розрахункові баланси держави) – прораховуються для прискореного розвитку стратегічних, соціальних та безпекових пріоритетів;

– застосовуються інші системи аналізу і обробки інформації.

Важливо попередньо провести аналіз (на основі СПК) всіх етапів становлення України (1991-2015 рр.) і особливостей діяльності урядів та інших суб'єктів управління у впровадженні реформ в Україні за роки незалежності. Такий аналіз дозволить побачити, як ті чи інші заходи, управлінські дії (нормативно-законодавчі акти, програми) публічного (офіційного) управління або їх бездіяльність впливали і впливають на конкретних етапах розвитку на суспільство (стан соціально-економічного розвитку) та на міжнародні відносини держави, в т. ч. безпекові (що призвело до анексії та окупації частини території України).

СПК формується як ключовий елемент на відповідність вимогам аналізу розвитку, прийняття управлінських рішень ОДУ (ЦОДУ), ОМС та

контролю з боку громадян та їх ГО якості державного та місцевого управління, що дозволить:

- По-перше, ЦОДУ та ОМС сформувати систему власних планів розвитку, відповідно до взаємоузгодженої системи планів СІПК;

- По-друге, встановити базові принципи контролю та самоконтролю взятих на себе зобов'язань усіх учасників громадянського життя та органів державного управління і місцевого самоуправління – через наявність доступної системи міжнародних та розроблених експертним середовищем, відповідно сформованих кількісних та якісних індикаторів і показників (СІПК);

- По-третє, вчасно виявляти об'єктивні/суб'єктивні прорахунки влади та вносити зміни до програм чи змінювати керівництво суб'єкту управління, яке не здатне забезпечити системний, поступальний розвиток суспільства й держави;

- По-четверте, зробити процес звітності/підзвітності в Україні, органів управління зрозумілим і доступним кожному громадянину України та спільноті ГО;

- По-п'яте, служити базою для напрацювання нових програм розвитку держави, громад та їх об'єднань;

- По-шосте, отримати єдиний координаційний центр для розробки, зведення та забезпечення функціонування всієї системи державного управління.

Це в свою чергу дозволить:

По-перше, докорінно змінити співвідношення в системі організації держави, підвищивши відповідальність всіх її складових за майбутній розвиток людини, громади, суспільства в цілому;

По-друге, функціонально сформувати чітку систему відповідального державного та місцевого управління, логіку зв'язків між суб'єктами управління;

По-третє, служити основою для комплексного прогнозування та планування розвитку України та всіх її сфер, на основі розробки довгострокових прогнозів – планів:

- національних стратегічних комплексних програм розвитку;
- довгострокових планів розвитку;
- середньострокових планів розвитку;
- поточних планів розвитку, в т. ч. бюджету країни.

По-четверте, зроблять прозорою не тільки управління, а й систему контролю, де будуть присутні всі види контролю, усіх задіяних суб'єктів:

- **попередній**, при початку реалізації відповідного плану розвитку об'єкту управління (держави, регіону, громади, публічного проекту);

- **поточний**, у період функціонування - розвитку об'єкта й діяльності його керуючого суб'єкта, дозволить контролювати – оцінювати не тільки керівництво, а й плани розвитку і оперативно за потреби їх змінювати;

- **підсумковий**, загальна оцінка реалізації відповідного плану чи періоду роботи ОДУ, що дозволить ефективно перейти до наступного етапу (плану)

розвитку та при призначенні нового керівництва державної інституції отримати систему цивілізованого переходу.

Суспільство отримає нове динамічне середовище, якому будуть притаманні риси сучасної змішаної економіки. Де поряд з конкуренцією – ініціативою приватного сектора, який зможе скористатися системним баченням розвитку України, планомірно буде розвиватися публічний сектор національної економіки.

Україна отримає можливість спрямовувати та вдосконалювати розвиток через чітку відповідну систему аналізу – управління, де конструкція держави матиме відповідні основи, що базується на передовому світовому досвіді, та враховуватиме потенціал кожної особистості/громадянина, різноманітну систему цінностей народу України.

Як наслідок, Україна здійснить перехід від невизначеності до формування відповідального суспільства, де є чіткі індикатори, система планів, яка дозволить дотримуватися і доводити до всіх суб'єктів суспільних відносин систему цілей, завдань, механізмів та результатів. При тому, що свобода вибору господарюючого суб'єкта нічим не обмежена, з одного боку, а з іншого, всі вони матимуть необхідну інформацію, щоб приймати та обґрунтовувати управлінські рішення. Таким чином, система індикаторів-показників дозволить успішно розвиватися і буде показувати, наскільки держава в цілому чи її окрема складова готова відповідати на виклики/загрози та задавати чи брати участь у векторі розвитку суспільства в цілому.

При отриманні негативного результату (недотримання взятих на себе зобов'язань, деградації, падіння соціально-економічних показників) у процесі контролю громадян (ГО), який обумовлений не реагуванням суб'єкта публічного управління на відповідні загрози, запускається механізм заміни керівництва іншими учасниками, найбільш підготовленими управлінцями. Функціонування держави та її підсистем стає не тільки контрольованим, а й зрозумілим і перетворюється на логічну формулу розвитку. Крім того, громадянське суспільство матиме об'єктивну оцінку якості підготовки й перепідготовки службовців різних рівнів, які відповідатимуть сучасним вимогам та потребам держави.

Результати моніторингу СПК будуть розміщуватись у публічному доступі на сайті ІАЦПП, що дозволить всім зацікавленим сторонам мати доступ до інформації, відповідних методик.

Організаційно-інституційний моніторингово-плановий суб'єкт – ІАЦПП в системі державного управління може бути незалежним і функціонуватиме відповідно до чинного законодавства України чи підпорядковуватися Президенту або Парламенту держави та зобов'язаний тісно взаємодіяти з ГО та контролюватися громадськістю і експертним середовищем.

Реалізація завдання створення ІАЦПП з дієвим СПК стає ключовим завданням ГО!

2.3. Соціально-економічні реформи – умова прогресу України

За роки незалежності соціальна, демографічна сфери не набули свого розвитку, а фактично знаходяться в деградуючому стані (фактично, за

динамікою показників), відбувається **новий український «мор»** людського потенціалу України, за який відповідальність повинна взяти на себе еліта держави. Така тенденція підриває умови якісного розширеного відтворення соціально-економічної сфери та умови для зміцнення національної безпеки.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА наголошує, що вирівнювання соціальних диспропорцій є стратегічним завданням керуючої системи суспільства та політичної еліти у розвитку України. Для цього необхідно започаткувати ряд ключових напрямків трансформації соціально-економічних відносин. Нове бачення еволюції розвитку соціальної сфери у взаємодії з балансованим економічним зростанням є ключовим завданням громадянського суспільства й державного управління.

Нові загрози соціально-політичній стабільності суспільства потребують невідкладної уваги органів ДУ, ГО, профспілок, промислово-підприємницького середовища, в т.ч. в особі Українського союзу промисловців та підприємців (УСПП), у такий спосіб, коли трьохсторонні партнерські відносини доповнюються четвертою стороною – громадськими об'єднаннями.

Розвиток соціальної системи

Соціальні зміни, в зв'язку з їх глибокою депресією, потребують невідкладної уваги громадянського суспільства за для:

по-перше, перегляду моделі соціальної взаємодії верств суспільства з використанням національних цінностей, потенціалу й подальшого розвитку соціально-економічної сфери;

по-друге, гармонізації взаємодії різних верств (у відповідності до їх ролі в соціально-економічному прогресі) суспільства та розподілу й перерозподілу доходів, на основі зміни системи оплати праці, формування нових підходів до забезпечення життєдіяльності людини;

по-третє, реформування системи соціального забезпечення (невідкладно впровадити реальні реформи пенсійної системи та системи соціального страхування) – як складової відтворення трудових ресурсів у відповідності до потреб економічного зростання, формування середнього класу як рушія соціально-економічного прогресу, а також забезпечення національної безпеки держави на основі ринкових механізмів і відповідних стандартів.

Якісні зміни соціальної сфери потребуватимуть усвідомлення фундаментальних законів суспільного відтворення та історико-психологічних особливостей народу України. Необхідно переглянути механізм формування частки внеску кожного чинника виробництва в суспільний продукт, в т.ч. окремих верств населення в створення валового внутрішнього продукту (ВВП), національного багатства (НБ). Такі зміни дозволять закласти основи високоефективної соціально-економічної моделі розвитку та подолання негативних прогнозів українських та зарубіжних експертів.

Таблиця 1.

Зміна структури населення України протягом 1979-2026 рр. [10]

РІК	1979	1989	2001	2026	Темпи приросту/падіння 2026/1979
Непрацюючі покоління (вік 0–19 років)	0,30	0,28	0,25	0,19	– 36 %
Молодше працююче покоління (20–29 років)	0,16	0,14	0,14	0,10	– 33 %
Середнє працююче покоління (30–39 років)	0,12	0,15	0,14	0,16	28 %
Старше працююче покоління (40–49 років)	0,14	0,12	0,15	0,16	11 %
Працююче покоління передпенсійного віку (50–59 років)	0,12	0,13	0,11	0,13	10 %
Працюючі загалом	0,54	0,54	0,54	0,55	2 %
Пенсіонери (60 років і старше)	0,16	0,18	0,21	0,25	61 %
Загалом	1,00	1,00	1,00	1,00	

Суспільство, ГО усвідомлюють, що майбутнє країни (дитина, здорова нація, рівень освіти) формує соціально-виховна сфера. **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** ініціює необхідність встановити спеціальний *статус соціального працівника*, як складову, яка визначає здоров'я та майбутнє народу України. Інституалізація статусу передбачатиме нормативно-законодавчі норми із соціального захисту працівників соціальної сфери, де рівень гарантій буде вищим за статус державних службовців – як основа якісного відбору. Оскільки основний критерій – внесок у *здоров'я народу і майбутнє України*, то до такої групи суспільно-необхідних професій будуть віднесені: *лікарі, вихователі дитячих закладів, учителі*.

За умови широкого суспільного діалогу до категорії соціального працівника можуть бути віднесені й інші професії (напр.: викладачі профтехучилищ, інші). Для цього гарантовано необхідно передбачити можливості бюджетного фінансування. Щоб заробітна плата та інші соціальні гарантії відповідних категорій також були законодавчо гарантовані на рівні вище середніх у народному господарстві. При доцільності, необхідно передбачити таким працівникам й інші преференції.

Споживчий кошик (прожитковий мінімум) – доходи населення

Досягнення *конституційного принципу соціальної «рівності»* потребує рішучих дій від ГО, ОДУ та промислово-підприємницького середовища. Як першочергове завдання виступає необхідність перегляду принципу формування *споживчого кошика* (СК) при прийнятті бюджету та шляхів його наповнення, відповідно до потреб розширеного відтворення національної економіки, в т. ч. чинників виробництва (капіталу, людського фактора, природних ресурсів, технологій). А фактично через суспільний діалог необхідно забезпечити зростання людського потенціалу, прискорення науково-технічного прогресу, капіталу, технологій, збереження та підвищення якості землі й збереження (відновлення) природних ресурсів як основи національної безпеки й забезпечення еволюційного прогресу народу України.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА звертає увагу суспільства і ОДУ та констатує, що наявні принципи визначення СК не відповідають законам економіки та закономірностям відтворення всієї системи суспільно-економічних відносин. А це підриває можливості розширено-інтелектуального

відтворення національної економіки України та не забезпечує можливості відтворення людського потенціалу держави і є головною реальною загрозою національній безпеці, існуванню України як суб'єкта міжнародного права.

Як результат, невідповідність розрахунку споживчого кошика викривляє систему оплати праці, деформує фундаментальні відносини в системі *«працедавець – працівник»*, не створює стимулів для зростання продуктивності праці, порушуючи фундаментальні закони розвитку суспільства (вартісні пропорції економіки).

В зв'язку з цим, важливим стає недопущення маніпулювання органами державного управління макроекономічними показниками та методиками розрахунку СК. І тут головну роль повинні відіграти ГО, ІАЦПП (СІПК), система номінальної – реальної заробітної плати при прийнятті державного бюджету та бюджету пенсійного фонду України.

Відсутність на сучасному етапі достовірної інформації та нерозуміння законів суспільного відтворення дозволяють олігархічним угрупованням привласнювати значну частину суспільного продукту, здійснюючи обман суспільства. А це не допускає реалізації стратегії розвитку на основі *соціально-економічного стрибка* з подальшим переходом до сталого розвитку й загрожує соціально-політичній стабільності, створює умови для постійної деградації всієї соціально-економічної системи. На завершальному етапі, якщо еліта держави разом з громадянським суспільством не змінять тенденцію, – це може призвести до знищення разом з *державою Україна* і самої *панівної групи сімей*.

ВИСНОВОК: соціальна дестабілізація, різке зменшення населення, високий рівень смертності (депопуляція) актуалізують стратегічне завдання ГО та держави в цілому по соціальному вирівнюванню диспропорцій, забезпеченню дитинства, створенню дієвої системи матеріальної та психологічної підтримки народжуваності, розвитку родин. Подолання деструктивної тенденції як елемента загострення загрози *національній безпеці, соціальній стабільності* та підриву умов *сталого економічного зростання* – стає одним із ключових завданням ГО.

Україна стоїть перед вибором!

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА визначає *стратегічну мету*, яка постала перед народом України в зв'язку з сучасними викликами та загрозами, – відновлення людського потенціалу на рівні не нижче за 01.01.1991 р. (на момент отримання незалежності в Україні проживало 51944,4 тис. людей). Досвід розвинутих та країн з високими темпами зростання [5; 6; 7; 8] показує, що однією з фактичних умов успішності держави є наявність достатньо високої величини густоти населення (приблизно 100-250 людей на км²) або промислово-розвинутих регіонів з високим рівнем концентрації населення. Вирішення цього завдання потребуватиме невідкладних заходів, у т. ч.:

– розробити і прийняти Закон України про родину (доопрацювавши проект Закону України «Про статус і соціальний захист багатодітних сімей в Україні» [9]), який у першу чергу забезпечить підтримку багатодітних сімей на основі найкращих національних традицій, формування відносин «відповідальна родина – відповідальне суспільство (держава)»;

- забезпечити фінансування з державного бюджету, створення обов'язкової системи соціального медичного страхування життя дитини;
- внести зміни в Закон України про освіту, створивши умови для отримання високоякісної освіти усіма громадянами України, в т. ч. за рахунок організації постійного дистанційного навчання та створення відповідної технічної бази;
- створити дієві механізми стимулювання народжуваності, передусім через формування дієвої системи: **«відповідальна родина – відповідальна держава»**.

Система зайнятості

Реформу системи зайнятості необхідно прив'язати до програми структурної перебудови економіки та державних й регіональних програм створення робочих місць у відповідності до інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку України, забезпечення випереджаючого розвитку соціально-економічної сфери з використанням різноманітних програм стимулювання економічного зростання, рівномірного розміщення продуктивних сил. На основі:

- **Розвитку різноманітних форм кооперації** – основи активізації програм само зайнятості та гармонізації економічного зростання, де поряд з виробничою кооперацією буде розвиватися як обслуговуюча, так і споживча кооперація;
- **Механізму державно-приватного партнерства** як на національному, так і на регіональному рівнях, відповідно до європейських стандартів та потреб розвитку національної економіки. Використавши механізм конкурсного відбору економічних проектів;
- **Активного розвитку сільської місцевості, створення робочих місць в аграрно-промисловому комплексі (АПК)**, на основі програм розвитку села – в т. ч., як складової національної багатогранної культури (українських традицій) – запоруки поглиблення та збагачення ментальності народу України;
- **Розробки механізму стимулювання великого, технологічного, соціально відповідального бізнесу**, який би розвивався, не порушуючи принципу екологізації виробництва та реалізації людського потенціалу, з орієнтиром на створення робочих місць у сферах з **високим ступенем доданої вартості** та співпраці з науковою сферою;
- **Впровадження програм** зі створення робочих місць за рахунок **«нової індустріалізації»** на основі нанотехнологій та останніх досягнень науки і техніки.

Система оплати праці

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА констатує, що в Україні фактично є дві негативні закономірності й взаємно визначальні складові **«низька заробітна плата – низький рівень продуктивності праці»**. Висновок: без формування цивілізованої системи оплати праці ми не отримаємо високорозвинутого суспільства.

У системі соціальних змін реформа системи оплати праці є основою до зростання рівня продуктивності праці, соціально-економічного прогресу в цілому. Тому необхідно передбачити:

- невідкладне впровадження погодинної оплати праці;
- зв'язок зростання заробітної плати з зростанням продуктивності праці;
- оптимізацію і поступове зростання (за збереження принципу – не знищити національного виробника, а зробити його більш конкурентоздатним) частки оплати праці в собівартості продукції відповідно до європейських стандартів. Це в свою чергу створить основи для:

- зростання продуктивності праці, з подальшим нормативним забезпеченням зв'язку з заробітною платою і стимулюванням науково-технічного прогресу (НТП);

- вирівнювання пропорцій (збалансування) доходів основних чинників виробництва в системі співвідношень в створюваному суспільному продукті: по-перше, **«праця – заробітна плата»**; по-друге, **«капітал – прибуток (відсоток)»**; по-третє, **«земля – рента (орендна плата)»**;

- формування середнього класу (як умови стабілізації і основного чинника прогресу) в українському суспільстві (див. вище);

- перехід до нової концепції податкової системи (на основі формування оптимальної, збалансованої соціально-економічної моделі), в якій частка податків з фізичних осіб зростає до європейського рівня, що дозволить активізувати інвестиційну діяльність компаній за рахунок зменшення податкового тиску та формування відповідальності української громади за своє майбутнє й майбутнє держави;

- законодавче вдосконалення реального механізму компенсації втрат доходів населення від інфляції як умови збереження динаміки пропорцій частки кожного чинника в структурі ВВП;

- впровадження нової системи соціальної справедливості – через реформування соціальних фондів споживання, розробки дієвої системи із забезпечення доходів населення, відповідно до потреб та їх ролі в суспільному відтворенні. А це дозволить:

- по-перше, врахувати потреби і внесок кожної людини, громади, регіону у створення валового внутрішнього продукту та забезпечення умов суспільного відтворення;

- по-друге, сформулювати нове бачення та впровадити всю систему соціально-виробничих відносин, з метою гармонізації та збалансування всієї системи соціально-економічних відносин;

- по-третє, виробити стратегію розвитку економіки в цілому з урахуванням європейського та міжнародного поділу праці на основі розвитку підприємництва та конкуренції;

- по-четверте, формувати ефективніші бюджетні відносини в частині трансфертного бюджетного фінансування. Мета – стимулювання в першу чергу розвитку суб'єкта отримання допомоги, з подальшим досягненням ним можливості до самозабезпечення (студенти, окремі групи громадян з

фізичними вадами, інші); а друге – забезпечення умов функціонування відповідно до принципу соціальної справедливості.

Реформа системи оплати праці повинна передбачати поетапне підвищення заробітної плати до рівня Польщі, Чехії, Словаччини з подальшим зростанням до рівня Німеччини, Голландії, Бельгії.

На етапі стабілізації відносин **«доход на капітал – заробітна плата працівників»** (частка зарплати в собівартості продукції поступово буде зростати – відповідно до європейських стандартів з урахуванням рівня продуктивності праці). Такий механізм дозволить не зруйнувати національну економіку. Таким чином, показник **«зростання продуктивності праці»** стає ключовим у системі показників СІПК, поряд з темпами зростання ВВП та ВВП на людину.

Реальні зміни в системі оплати праці дозволять збалансувати відносини в системі: **«державна фіскальна система – фонд заробітної плати – соціальні фонди держави та формування інвестиційного потенціалу інвестиційно-накопичувальних приватних компаній»** (які фактично повинні виконувати й соціальну функцію в суспільстві).

Таким чином, крім гармонізації соціальної сфери, Україна створить збалансований системний інвестиційний механізм, отримає розвинутий фондовий ринок та сприятливе соціальне середовище. Відповідні зміни стимулюватимуть зростання як продуктивності праці, так і життєвого рівня населення.

Пенсійна система та соціальне страхування

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА вимагає невідкладно розпочати реальну **пенсійну реформу**, яка повинна передбачати поетапний перехід на двох-трьохрівневу пенсійну систему (при тому, що можуть бути й інші соціальні виплати, наприклад: виплати ветеранам, учасникам воєнних кампаній із захисту національних інтересів, які здійснюються з інших публічних фондів):

- перший рівень – солідарна частина (незалежно від внеску кожен громадянин отримує рівновелику пенсію);
- другий рівень – обов’язкова, індивідуально-накопичувальна;
- третій – добровільно-страхова.

Крім того, маємо знати, що з метою зменшення **«тиску»** на бізнес-середовище ВРУ, КМУ при прийнятті бюджету йдуть шляхом зменшення ставок відрахувань до соціальних фондів, без обґрунтованої компенсації з інших джерел. Фактично перекладаючи тягар їх утримання на державний і місцеві бюджети. А це в подальшому не може не вплинути на погіршення стану соціальних відносин у суспільстві – сфери, яка й так перебуває в найбільш депресивному стані.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА закликає всі сторони громадського діалогу до обговорення шляхів виходу з кризи, на основі формування оптимальної моделі розвитку – соціальної, ліберальної, «кланово-олігархічної» (реально функціонує в Україні) чи іншої, – де ми зможемо **захистити всі сторони суспільного відтворення.**

При тому експертне середовище повинно врахувати світовий та європейський досвід, за яким: 1) **соціальна** (передбачена Конституцією України) **модель** – в основі лежить висока частка бюджету до ВВП (50-65%); 2) **ліберальна модель** – в основі лежить висока мінімальна заробітна плата в ціні товару (50-60%: США, Велика Британія, інші країни).

Система охорони здоров'я

Гостра актуальність реформування **системи охорони здоров'я** визнана всією українською спільнотою. Доводиться констатувати, що бачення шляхів подальшої еволюції діаметрально протилежні не тільки в окремих частинах суспільства, але й на рівні органів публічного управління.

Тому гостро постало завдання – на основі суспільного діалогу необхідно передбачити зміни, які б якісно покращили систему медичної допомоги. А це дозволить обґрунтувати перехід до відповідної форми соціального забезпечення медичними послугами населення (фактично громадянське суспільство разом з експертним середовищем повинно визначитись – **безоплатна** чи **страхова медицина**). У разі вибору громадянським суспільством на користь страхової медицини передбачити перехідний період для громадян, які потребують невідкладної медичної допомоги, але з тих чи інших об'єктивних причин не мають медичного страхового поліса. У майбутньому, при виборі цього напрямку розвитку медичної сфери, передбачити наявність регіональних і міських соціальних лікарень й систему невідкладної гарантованої допомоги соціально незахищеним громадянам, яка буде утримуватися за рахунок бюджетного фінансування.

ГО й НАРОДНА ІНІЦІАТИВА, сьогодні змушені заявити протест: держава в особі КМУ, не впровадивши реформу соціального страхування, намагається впровадити «страхову» медицину, що є недопустимим. Крім того, стверджуємо: така медицина не є можливою для громадян похилого віку (реальна пенсійна система не передбачає медичне страхування людей відповідного віку). Тож вони будуть відрізані від медичної допомоги – державне управління розписується в своїй некомпетентності.

Напрямки формування українського освітнього середовища.

Реформа повинна передбачати урахування національних традицій (цінностей) та ментальних особливостей України. Її необхідно здійснювати за такими напрямками:

- Розробити стандарти морально-освітніх якостей випускника шкіл (наприклад, досвід Німеччини), що дозволить сформувати бюджет освітніх закладів та підвищити їх відповідальність;

- Створити рівні можливості для всіх дітей у системі середньої освіти на надсучасному рівні, яка б адаптувала національні традиції та світові надбання у сфері навчання та становлення особистості. Досвід окремих розвинутих держав й власний досвід сучасної України показав, що «елітні» школи викривляють морально-людські риси молодої людини. Пр.: «золота» молодь;

- Відновити – створити систему дошкільної освіти на основі відносин **«дитина (родина) – громада (ГО) – ОПУ»**;

- Відновити систему масового розвитку творчого і спортивного потенціалу кожної дитини (основа – «**здорова дитина – моральна особистість**»). В основу такої системи покласти фінансування з державного й місцевого бюджетів та солідарну підтримку за інтересами із залученням благодійних джерел, за активного контролю мешканців громад, об'єднаних ГО (наглядові ради). Невідкладно прийняти державну програму розбудови загальнодоступних **спортивно-творчих центрів розвитку (СТЦР)** відповідно до кількості мешканців – один центр на території відповідної кількості людей. При забудові такі центри, як і дошкільні та шкільні заклади, стають **обов'язковими**. Для сільської місцевості, розробити адаптовані стандарти забезпечення СТЦ й іншими умовами з виховання дітей.

- Сформувати позитивну систему підвищення освітнього рівня громадян на основі сучасного технічного забезпечення навчального процесу (див. вище), із залученням програм, які розроблені найкращими спеціалістами-вченими України та зарубіжних країн.

- Створити фонд, по-перше, для навчання студентів у найкращих університетах світу, зі спеціальностей, які визначають науково-технічний рівень країни. За умов укладання угоди, що випускники провідних світових дослідницьких центрів – громадяни України після отримання освіти будуть повертатися в Україну; по-друге, для запрошення видатних іноземних науковців для читання лекцій та роботи в провідних університетах – наукових центрах України;

- Розробити механізм фінансової підтримки співпраці провідних національних університетів з іноземними дослідними центрами за умови їх наукової співпраці в розробці новітніх технологій та ноу-хау.

2.4. Економічні перетворення – основа формування високорозвинутої країни

За всі роки незалежності головною сферою реформування залишається фінансова система, а програмою, яка, на думку урядовців, повинна забезпечити розвиток національної економіки, є програма приватизації комунального та державного майна. Такий однобокий підхід нездатний сформувати високоефективну, конкурентоздатну економічну систему. Саме сучасна реальність і громадянське суспільство вимагають від ОДУ сформувати комплексний, збалансований підхід до розвитку соціально-економічної сфери держави на основі стратегії **соціально-економічного стрибка**. Основою його має стати механізм інноваційно-інвестиційного розвитку.

Таке завдання вимагатиме наступних підходів:

- **Створення національного механізму фінансування інноваційних, висококонкурентних проектів** у реальному секторі економіки, в першу чергу для підприємців малого й середнього бізнесу та **підтримки ідей новаторів**, який стане основним механізмом **структурної перебудови** національної економіки. Розробити дієві механізми інвестування, із залученням емісії цінних паперів, за підтримки НБУ та контролю експертного середовища ГО в т. ч. НАРОДНОЇ ІНІЦІАТИВИ й НАН України. Це дозволить сформувати

прозору систему конкурсного експертного відбору. Пріоритет надати стимулюванню виробництва з високим ступенем доданої вартості (машинобудування, сфера АПК, енергетика, харчова і легка промисловість, ІТ-сфера, біотехнології), спрямованого на розвиток технологічної (з високим ступенем доданої вартості) продукції на основі розвитку коопераційних зв'язків з виробниками розвинутих країн та орієнтиром на великі й швидко зростаючі ринки.

- **Стимулювання програм з дослідження й розробки технологій**, які б зберігали навколишнє середовище та витісняли «брудні» підприємства, в т. ч. за рахунок екологічного податку та заміни «брудних» технологій на екологічні в традиційних галузях національної економіки.

- **Розвиток системи мікрокредитування** для підприємців-новаторів за рахунок спеціалізованого фонду, основою наповнення якого були б кошти від продажу акцій державних підприємств та частина доходів від використання ресурсів України з створеного **Ресурсно-земельного фонду народу України (РЗФНУ)**, який на конкурсних умовах буде передавати земельний ресурс українського народу землекористувачам. А це дозволить, по-перше, врахувати умови як земле збереження, так і якісного примноження національного багатства; по-друге, збалансувати структуру сільськогосподарського виробництва; по-третє, запобігати нищівній експлуатації сільськогосподарських угідь.

Таким чином, **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА**, по-перше, пропонує ліквідувати частково незаконні доходи для керівників ОДУ від тіньової приватизації; по-друге, створити механізм партнерських відносин державного сектора з приватним; по-третє, відмовитися від будівництва **латифундиського аграрного сектора**, як це фактично передбачено в Земельному кодексі України, при тому, що він суперечить 13 статті Конституції України, де чітко прописано – **«ресурси України належать їй народу»!**).

- **Формування прозорого фондового ринку України**. Створити єдиний фондовий майданчик (біржу) з прозорим контролем з боку експертного середовища ГО, НКЦПФР та рейтингових агентств України, професійно організувавши роботу на основі останніх технологій організації доступу до торгів. Максимально уникнувши спекулятивної складової сучасного фондового ринку.

- Впровадження **системи стимулювання підприємств народної економіки** (кооперації, в першу чергу споживчої кооперації в сільських місцевостях України).

- Організація роботи **енергетичної біржі** як основної системи ціноутворення та індикатора попиту-пропозиції на паливно-енергетичні ресурси та комунальні послуги за рахунок функціонування **Єдиної державної системи моніторингу видобування, транспортування, споживання та розрахунків за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги (ЄДСМ)**. [17]

Таким чином, система відносин «ГО (експертне середовище) – інвестиційно-комерційні банки – НБУ – фінансові компанії – спеціалізовані державні регулятори» покликана забезпечити випереджаючий розвиток

національної економіки та структурну перебудову економіки. Це також поступово зменшить залежність фінансової складової національної економіки, в т. ч. публічних фінансів держави від зовнішніх запозичень.

Систему стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності виробників доповнити **деструкційними механізмами**, як умови забезпечення поступального прогресу, НТП. Мета – вивільнення ресурсів та спрямування їх на швидко зростаючі сфери.

Реформу фондового ринку України провести відповідно до світових стандартів:

- Нормативно передбачити поступове зростання котирування частки акцій ПАТ на фондовому ринку через стимулюючі механізми (систему преференцій), що дасть можливість пришвидшити інвестиційну активність в Україні і створить дійсно середній клас як основу стабільного суспільства та підвищить капіталізацію національних компаній – економіки в цілому;

- Паралельно законодавчо збалансувати та захистити права всіх акціонерів (основних і дрібних) при формуванні прозорих механізмів кожної наступної емісії та системи реєстрації власників акцій інших цінних паперів;

- Розробити чітку систему регулювання обігу фінансових деривативів (вторинних цінних паперів) як елемента хеджування (страхування) фінансових ризиків та прийняти чіткі механізми запобігання спекулятивній складовій цього сегмента фінансового ринку;

- Сформувати та законодавчо-нормативно забезпечити паралельний механізм кредитування інноваційно-інвестиційних проектів через механізми фінансування за участі кредитних банків/фондів, державної підтримки, з подальшим виведенням таких підприємств на фондовий ринок, з орієнтиром на формування інвестиційних портфелів приватних пенсійних, страхових і інвестиційних компаній;

- Перейти від приватизації стратегічних об'єктів державної власності до створення високоефективної системи управління з подальшим виходом на фондовий ринок державних акціонерних компаній;

- Структурувати міжнародну фінансово-технічну підтримку підприємств реального сектора національної економіки з метою залучення високоефективних, енергозберігаючих та екологічних технологій;

- Сформувати промислово-інтегровані об'єднання (холдинги, кластери тощо) та невід'ємну їх сучасну збутову систему – **лізинг, обслуговуючі-консультаційні** центри, на основі державно-приватного партнерства як бази виходу на ринки інших країн з високотехнологічною продукцією, інжиніринговими послугами та альтернативи приватизації державних підприємств за ціною, нижчою за оціночну. Заборонити прямий продаж державного майна без об'єктивної оцінки на основі міжнародного аудиту. Пр.: авіаційний холдинг; електротехнічний холдинг та інші. Альтернатива:

- розвивати державно-приватне партнерство на основі проектного розвитку компаній;

- приватизація на основі чітких інвестиційних зобов'язань;

- пошук високоефективного, альтернативного використання майнових державних комплексів для структурної перебудови національної економіки.

2.5. Наукова сфера – основа «*соціально-економічного стрибка*». Статус науково-технічних працівників

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА й громадянське суспільство стверджують, що без сучасної високоефективної науки, оцінки й повного використання потенціалу *інтелектуального капіталу* керуюча система України нездатна забезпечити модернізацію держави на **основі соціально-економічного стрибка**.

Також громадськість стверджує, що наукове співтовариство, як складова суспільства, повинне стати найбільш високопродуктивною, рушійною силою соціально-економічного прогресу. Тому, на основі широкого діалогу, де ОДУ будуть тільки однією із сторін, сформувані ключові шляхи щодо становлення «*нової наукової сфери України*», яка б стала локомотивом розвитку.

Соціально-економічна криза, повинна спонукати застосування диференційованого підходу до фундаментальної та прикладної науки з боку держави. Так, на початковому етапі ставку необхідно зробити на прикладні науково-технічні розробки. Фундаментальні дослідження переважно розвивати (фінансувати) на основі багатосторонньої міжнародної співпраці та спільних двосторонніх програм.

Для швидкого *прориву в прикладних розробках* передусім передбачити:

- механізми замовлень, на основі відносин «**замовник держава – дослідник** (НДІ, тимчасовий творчий колектив, винахідник)», «**замовник компанія** (держава постійно піднімає екологічні вимоги/стандарти (приклад: ЄС) до товарів/послуг) – **дослідник**», «**іноземний замовник – дослідник**»;

- формування та стимулювання розвитку (1) державних, (2) державно-приватних, (3) приватних вертикально/горизонтально інтегрованих холдингів за участі НДІ та обслуговуючої й лізингової компанії (підрозділу);

- джерела фінансування для реалізації та забезпечення розвитку науково-технічної сфери, як умови соціально-економічного прогресу України на засадах конкуренції (розвиток науки і технологій на основі грантів, міжнародного співробітництва);

- посилення кримінальної відповідальності за незаконний вивіз інтелектуальної власності за кордон України (та експертно-громадська оцінка надходжень до державного бюджету від відповідних угод), припинивши практику односторонньої передачі технологій іноземним замовникам (пр.: КБ «Антонов» – контракт з Саудівською Аравією та домовленості з Індією на розробку й передачу технології);

- реформи системи визначення реального внеску кожного вченого-дослідника в науково-технічні розробки, відповідно до чітких критеріїв та соціально-економічного ефекту й формування системи стимулювання наукових досліджень, у першу чергу в сферах, які визначають науково-технічний прогрес суспільства. Відмовитись від «*псевдозвань*», «*псевдоакадемій*» тощо.

- широке впровадження механізму створення тимчасових творчих колективів (що дозволить об'єднувати спеціалістів за різними напрямками) для технічного вирішення невідкладних завдань на умовах грантового фінансування;

- створити творчі лабораторії, використавши занедбані приміщення НДІ (звільняючи їх від орендарів) та підприємств банкрутів, де могли б працювати-досліджувати тимчасові творчі колективи на умовах повної автономності та співпраці з державними й приватними замовниками, де чітко буде визначено передбачуваний ефект;

- провести аналіз функціонування системи наукових досліджень на відповідність: фінансування – результат (патенти, ліцензії, тощо). З подальшою їх ув'язкою в одну систему;

- впровадити практику залучення (з системою фінансування, на основі стимулювання становлення спеціалізованих фінансових фондів) провідних українських й іноземних дослідників;

- розробити систему пільгових кредитних відносин для впровадження проривних технологій у виробництво.

На другому етапі *розвитку науково-дослідної сфери* України здійснити:

- реформу фундаментальної науки, забезпечивши фінансування на рівні 1% від ВВП, з поступовим зростанням фінансування наукових досліджень на рівні від 2,5% до 3% ВВП. Визначення основних наукових шкіл та стратегічних напрямків дослідження – як основи науково-технічного прориву України й умови здійснення *соціально-економічного стрибка*;

- законодавчо забезпечити стимулювання створення системи венчурного, стартапного фінансування (через податковий і кредитні механізми) науково-прикладних структур (НДДКР – як суб'єктів науково-прикладних розробок);

- заснування площадки (біржі) та інших форм замовлення-розробки технологічних знань та науково-технічних розробок, де будуть пропонуватися готові розробки та виставлятися технічні завдання на відповідні дослідження замовниками;

- реформу інституційної системи науки (НАН України та ін.) З метою відродження НДІ (в першу чергу прикладні науки), у сферах розробки сучасних технологій, з подальшим створенням проривних виробництв – використавши в т. ч. підходи започатковані в кремнієвій долині США;

- реформу патентної системи, створення реєстру технологій (особливо розроблених в існуючих і знищених НДІ) і патентів (др. прав інтелектуальної власності), з становленням лізингової системи для суб'єктів господарювання.

ІІІ. ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ: «ЗМІШАНА СИСТЕМА» – ОСНОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА закликає збалансувати та визначити стратегічні цілі розвитку підприємницького й бізнес середовища України.

Настав час переосмислити шляхи розвитку підприємництва як базового сектора розвитку національної економіки, здатного разом з наукою забезпечити соціально-економічний прорив в Україні. Розробити програму збалансованого розвитку всієї економіки, стимулювання пріоритетного,

прискореного розвитку інноваційно-новаторської її складової, формування сучасного внутрішнього ринку, де передбачити:

- Відтворення та збалансування державного сектора національної економіки (відповідно до стратегії розвитку держави та її соціальних зобов'язань) як елемента змішаної економіки. Законодавчо передбачити призначення керівників державних та муніципальних підприємств на основі відбору проектів та компетенції – з обов'язковим проходженням конкурсних, відкритих заслуховувань. Покласти відповідальність за стан державного сектора (на основі техніко-економічних показників) на Фонд держмайна (при контролі експертного середовища ГО), якому розробити дієвий моніторинг прозорого управління та функціонування державних підприємств та діяльність їх керівників відповідно до реалізації узгоджених проектів розвитку підприємств та взятих на себе зобов'язань;

- Забезпечити прийняття нормативно-законодавчих процедур обов'язкового доступу до інформації з контролю ГО за соціально-економічними показниками підприємств і відповідність їх цінової політики вимогам ринку та розвитку українського суспільства (підприємств-монополістів).

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА звертає увагу, що світова практика країн з низьким рівнем корупції засвідчує нижчі контрактні ціни державних закупівель, порівняно з приватним сектором. А це пояснюється величиною контрактів і гарантуванням їх державним бюджетом. У нас же практика відносин у системі «державний бюджет – приватний сектор», як правило, не відповідає світовим стандартам, що пояснюється корупційною складовою. Народ України на основі двостороннього діалогу пропонує, по-перше, невідкладно привести процедурну систему державних закупівель у відповідність до світових стандартів; по-друге, створити на основі експертного середовища ГО моніторингову комісію, яка б стала основою для народного контролю.

3.1. Формування прозорих відносин системи власності

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА наголошує, що всі форми власності й господарювання є рівними перед законами України!

За всі роки незалежності політична «еліта» України, так і не зрозуміла, що їх власна безпека й безпека їх нащадків, залежить від прозорості всієї системи суспільних відносин і в першу чергу **суспільних відносин власності**. Революційна ситуація визріває в тому суспільстві, де продуктивні сили не можуть цивілізовано розвиватися в викривлених умовах суспільно-виробничих відносин, в т. ч. відносин власності.

Сьогодні кланово-олігархічна боротьба направлена не на розробку нових товарів, послуг, технологій для ринку, а на перерозподіл власності від одного клану (який програв політично), до іншого, від бюджетів до олігархів.

Такий стан відносин власності тільки загострює суспільні відносини, породжуючи кожного разу бажання частини кланів здійснити реванш. Таким чином, їх зусилля спрямовані не на примноження суспільного багатства, а на вивід його в «тихі гавані».

Альтернатива такому стану є відкрита та прозора система реєстрації власності – аж до фізичних осіб. Для цього необхідно забезпечити відповідну систему реєстрації та перереєстрації для всіх об'єктів власності, як резидентів так і нерезидентів України та облік активів резидентів за кордоном.

Важливо також, створити прозору систему перевірки доходів й здійснення інвестицій в господарську діяльність юридичних осіб, як елемента запобігання проникнення кримінальних активів в національну економіку.

3.2. Високотехнологічний сектор національної економіки, як умова конкурентоздатності України

Сучасність засвідчує, що будь-яка **«монокраїна»** – це бідна країна. Тому експерти **НАРОДНОЇ ІНІЦІАТИВИ** звертають увагу всіх заінтересованих частин українського суспільства та ОДУ на невідкладність змін у структурі національної економіки та першочерговість змін, а саме:

- Формування національних концернів у глобальних галузях економіки. Для цього внести зміни до антимонопольного законодавства – дозволивши монополії в тих галузях, де йде глобальна конкуренція з транснаціональними компаніями.

- Створити механізми підтримки (кредитні, податкові) заснування й розвитку технологічних підприємств-новаторів.

- Запровадити програми оновлення основних фондів традиційних галузей національної економіки на основі останніх досягнень світової науки.

- Фінансовий і технічний аудит підприємств з державною власністю. Фінансово-економічне оздоровлення їх діяльності.

- Створення прозорої системи власності на землю відповідно до Конституції України* (заміна приватної власності на пожиттєву оренду з правом наслідування за умови прийняття сучасного Закону України «Про землекористування» [14; 15]). Створення **Ресурсно-земельного фонду народу України (РЗФНУ)** основи **НАРОДНОГО ДОСТАТКУ**, куди будуть спрямовуватися платежі за оренду земельних ділянок і ресурсів країни, частина доходів якого буде використана на виплати орендного доходу громадян країни (як співвласників держави), які вже отримали земельні паї й передадуть їх до РЗФНУ. Поступово буде знято порушення законних прав більшої частини українців. А це дозволить частину виплат з фонду спрямовувати на стратегічні завдання розвитку (підтримка дітей та науки, служити стратегічним резервом) і використання його як фонду, з якого здійснюються виплати усім громадянам країни (**система пайових платежів – громадянам країни**) від народження до похилого віку. Головне завдання – контроль за використанням суспільних ресурсів! Поступово буде сформована модель, де будуть враховані інтереси, як виробників-**ресурсокористувачів** так і громадян країни.

На основі суспільного діалогу визначити правовий статус для ділянок житлової забудови та промислового використання. Як варіант пропонується безоплатна передача на період знаходження відповідного об'єкту на відповідній ділянці або орендна плата (основа визначення – громадський

діалог) повинна бути прийнятною для всіх громадян і не перевищувати їх доходи від виплат з РЗФНУ за умовну одиницю орендного ресурсу.

У формуванні моделі ресурсокористування сфери промислових підприємств пропонується, на основі світового досвіду, сформувати цивілізовані відносини. Захистивши й збалансувавши відносини "інвестор – суспільство", закріпивши механізм оцінки і оплати оренди земельної ділянки в законодавстві країни, що дозволить стимулювати інвестиції в реальний сектор національної економіки.

Наступними напрямками реструктуризації й розвитку підприємництва є:

- Реструктуризація і створення сучасного високоефективного енергетичного комплексу на основі технологічних генеруючих компаній – виробників дешевої електроенергії, які не завдадуть шкоди довкіллю. Для цього необхідно прийняти програму підвищення енергоефективності (ККД) до світових показників та на основі подальших наукових досліджень. Це стратегічне завдання, так як енергетична безпека є однією із ключових складових державної безпеки.

- Ревізія-аудит та процедура судових рішень відповідної юрисдикції щодо законності використання державної власності (приватизація, оренда). **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** звертає увагу громадськості, відповідна процедура не повинна носити репресивний характер і враховувати внесок нового власника в розбудову підприємства.

Висновок: доплата, якщо буде встановлено, що на момент приватизації майнова оцінка була суттєво занижена повинна включати дисконт на суму внеску нового власника. За бажанням власника, пропонується піти шляхом, де частину акцій передається державі (відповідно до оцінки), власник отримує об'єкт в управління, з зобов'язанням викупити їх по пільговій ціні, за визначений термін. При відмові, держава може продати свої акції на фондовому ринку.

- Забезпечення прозорого трансферного ціноутворення. **Мета** – законодавчо врегулювати та не дозволяти суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності залишати доходи на офшорних рахунках [2].

3.3. Шляхи збалансування податково-бюджетної системи

Податково-бюджетна система, поряд із фінансово-кредитною, соціальною та зовнішньоекономічною системами, є одними з основних чинників впливу, регулювання підприємницько-бізнесового середовища щодо формування народногосподарських пропорцій, темпів економічного зростання, тощо.

Призначення цієї системи це, по-перше, один з основних механізмів збалансування інтересів громадян країни з її підприємницько-бізнесовою сферою; по-друге, ключовий *регулятор темпів і пропорцій розвитку* України. А значить, відповідна реформа повинна служити елементом нормалізації суспільних відносин, приведення її у відповідність до положень Конституції держави. Де основна конструкція: **НАРОД** (в т.ч. найманий працівник) – **БІЗНЕС** – **ДЕРЖАВА** служить:

1) наповненню бюджетів усіх рівнів (фіскальна функція), відповідно;

2) забезпеченню соціальної функції – перерозподілу доходів суспільства (відповідно до **принципу ст. 1. Конституції України – «Україна є суверенна і незалежна, демократична, **СОЦІАЛЬНА***, правова держава»**). [2];

3) виконує сануючу й регулюючу роль для господарюючих суб'єктів економіки;

4) забезпечує виконання функції – безпеки громадянського суспільства;

5) забезпечує виконання функцій органів державного управління

Стратегічне завдання сучасності для ОДУ – зменшення кількості податків і зборів та підвищення їх дієвості відповідно до кращого світового досвіду повинно супроводжуватись гармонізацією суспільних відносин. Встановлення відповідних ставок податків – як складової системи ефективного перерозподілу доходів у суспільстві відповідно до соціальної моделі держави. Вони повинні бути обрахованими, активно виконувати стимулюючу й сануючу функцію для морально застарілих та екологічно шкідливих виробництв.

Величина стягнення (перерозподілу) створеної вартості повинна відповідати кількості державних функцій, у цьому разі кожен громадянин України буде знати, що він фінансує та куди спрямовуються статті витрат публічних фінансів. Таким чином і буде формуватися загальна сума надходжень бюджетів усіх рівнів.

ГО України звертають увагу всього суспільства та ОДУ на необхідність невідкладного вдосконалення фіскальної системи держави за нагальними напрямками:

- негайно змінити систему контролю громадської спільноти/фіскальних органів управління. Акцент, не на доходи фізичних осіб, а на їх витрати;

- контроль над закордонними рахунками фізичних та юридичних осіб (резидентів України) – реальна деофшоризація економіки (стосунки з офшорними зонами здійснюються під контролем відповідних структур). Перевірка законності рахунків в іноземних банках, майна та інших активів громадян України;

---

* НАРОДНА ІНІЦІАТИВА звертає увагу **на правовий нігілізм ОДУ в розробці та прийнятті Законів України та інших нормативних документів** (Указів Президента України, Розпорядження КМ України інших), **які суперечать основному Закону – Конституції України**. Що потребує жорсткої реакції громадськості та широкого суспільного діалогу.

ГО вважають за необхідне посилити роль Конституційного Суду в системі контролю за законодавчо-нормативною діяльністю суб'єктів влади, передбачити призупинення відповідних актів до внесення змін, відповідно до положень Конституції України. З метою формування довіри до членів Конституційного Суду, ГО порушують питання про отримання права вето на будь-яку кандидатуру до складу Конституційного Суду, незалежно від того, хто з трьох сторін суб'єктів ініціативи їх пропонує.

- законодавчо заборонити переоформлення бізнес активів резидентів України в офшорних зонах та їх офшорний продаж;

- повернення до прогресивної системи доходів фізичних осіб (створити довідник тарифів, він же був – ціна робочої сили повинна бути визначена суспільством)

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА наголошує, що фактично відмова від соціальної системи оподаткування доходів фізичних осіб (є ігноруванням соціального розподілу, яке гарантується Конституцією України), з метою боротьби з тіньовою економікою повністю провалилась. Необхідно провести широке громадське обговорення та сформувати механізм, який би повернув систему оподаткування доходів фізичних осіб до соціального спрямування, при збереженні стимулюючої ролі податкової системи. Мета – повернення до прогресивної системи та дотримання вимог конституції [2], про соціальну модель держави.

Приклад: за 2002 рік середньомісячна заробітна плата становила 376 грн. За шкалою прогресивного оподаткування, вказаною в таблиці 1. [4]:

• **Реформа податку ПДВ.**

Таблиця 2.

Прогресивна шкала оподаткування доходів громадян України в 2002 р. [11; 12]

Місячний сукупний оподатковуваний дохід	Ставка та розмір податку
До 17 грн. (менше 1 неоподаткованого мінімуму)	Не оподатковується
17,01-85 грн. (від 1 до 5 неоподатковуваних мінімумів)	10% суми доходу, який перевищує розмір 1 неоподаткованого мінімуму
85,01 – 170 грн. (від 5 до 10 неоподатковуваних мінімумів)	6,80 грн. + 15% суми, яка перевищує 85 грн.
170,01 – 1020 грн. (від 10 до 60 неоподатковуваних мінімумів)	19,55 грн. + 20% суми, яка перевищує 170 грн.
1020,01 – 1700 грн. (від 60 до 100 неоподатковуваних мінімумів)	189,55 грн. + 30% суми, яка перевищує 1020 грн.
1700,01 – і більше (більше 100 неоподатковуваних мінімумів)	393,55 грн. + 40% суми, яка перевищує 1700 грн.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА пропонує змінити принципи адміністрування податку на додану вартість. Звертаємо увагу, що відмовитись від цього податку на сучасному етапі фактично не реально – в зв'язку з тим, що це єдиний податок, який сплачує неофіційна економіка. Але ми розуміємо, що це найбільш корупційний податок, особливо в системі повернення ПДВ експортерам.

Пропонується: скасувати норму повернення ПДВ експортерам (принцип: платять усі) та замінити стимулювання експорту іншими механізмами (пільговими кредитами: по-перше, зниженням ставки по кредитах експортерам за рахунок рефінансування НБУ комерційних банків, які спеціалізуються на кредитуванні експортних програм підприємств; по-друге, стимулювати преференційною валютною політикою – практика заниженого курсу національної валюти).

Висновок: зміна системи адміністрування ПДВ дозволить, по-перше, повернути цьому податку його природну роль – фіскальну (наповнення державного бюджету); по-друге, **знижити ставку ПДВ від 10% до 5%**, залежно від потреб наповнення бюджету; по-третє, це реально буде впливати на внутрішні ціни, в сторону їх зменшення чи збільшення доходи компаній, а значить зросте їх інвестиційна складова (створення робочих місць), а отже, і

величина надходжень до бюджету від податку на прибуток; по-четверте, зробить прозорішим сам механізм адміністрування податку. Як наслідок – знизиться рівень корупції.

• **Податок на прибуток.**

Пропонується підняти ставку податку до 30% - 40% (наповнюючи бюджет), але в інвестиційній складовій зменшити її до 0%. Тим самим стимулюючи інвестиційну діяльність, створення нових робочих місць та активізувати економічне зростання.

• **Податок на нерухомість** повинен відображати реальне розшарування в Україні, особливо стати додатковим податком для тіньової економіки. Мета – соціальна справедливість: власники дорогих будинків, автомобілів вносять більше до державного бюджету.

3.4. Фінансово-кредитна система держави

Мета змін – створення інвестиційних, дешевих (довгих) ресурсів для реалізації інвестиційних проектів, у першу чергу, в реальному секторі України. Переглянути концепцію національної грошової одиниці на основі концепції накопичувально-інвестиційної функції грошей – для подолання інфляції. Переглянути законодавство про НБУ таким чином, щоб він відповідав не тільки за стабільність національної грошової одиниці, а й за економічне зростання:

– Наповнення фінансово-кредитними ресурсами Банку реконструкції та розвитку (БРР) через емісію цінних паперів під створення та реконструкцію машинобудівних підприємств і підприємств легкої та харчової промисловості, енергогенеруючих компаній (реального сектора економіки України) до рівня останніх досягнень світової й вітчизняної науки. А це дозволить провести структурну перебудову національної економіки, наповнити державний і місцеві бюджети та забезпечити зростання доходів населення;

– Створити незалежну Науково-експертну раду при НАН України та за участі **НАРОДНОЇ ІНІЦІАТИВИ**, як механізму залучення незалежних експертів – з метою відбору високоприбуткових новаторських проектів;

– Забезпечити створення законодавчої бази та стимулювання відповідних механізмів для синдикуваного фінансування банківською системою України, за сприяння НБУ, інвестиційно-інноваційних проектів.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА за підтримки експертного середовища звертає увагу НБУ на необхідність впровадження механізмів стимулювання економічного зростання в першу чергу виробників реального сектора національної економіки та відмови від односторонньої підтримки (рефінансування) банківської системи. **Принцип наступний:** *«немає самодостатнього реального сектора – немає здорової банківської системи – немає сталого розвитку»*.

Національна фінансова система давно потребує переходу до системного бачення розвитку держави. Тому нагальним є (як це пропонують експерти) перейти до системи мегарегулятора, який міг би не тільки запобігати/пом'якшувати фінансово-економічні кризи, а й стабілізувати фінансову сферу в цілому й стимулювати/регулювати економічне зростання.

Розробити систему залучення довгострокових інвестиційних ресурсів у національну економіку за участю НБУ. Міжнародний досвід засвідчує, що надія на іноземного інвестора, реально не має під собою основи. Іноземний інвестор іде в ті економіки, де є активний власний інвестор. **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** разом з експертним середовищем стверджує, що два роки після **МАЙДАНУ ГІДНОСТІ** були фактично втрачені для реальних реформ соціально-економічної сфери. А значить, Україна має недолугий фондовий ринок, хвору банківську систему і в цілому глибоку кризу фінансової сфери.

Зменшення корупційного тиску з приватизацією не здатне створити високоефективну національну економіку. Завдання експертного середовища та органів державного управління, за короткий термін часу (до року) розробити механізми і внести законодавчі зміни, відповідно перейшовши до створення національних інституційних інвесторів:

- Інвестиційні банки / фонди, в т. ч. за підтримки УБРР;
- Страхові компанії. Передбачити введення системи обов'язкового соціального страхування. Таким чином, в Україні буде започатковано і соціальну реформу;
- Пенсійні фонди, що потребує реформування солідарної пенсійної системи з поєднанням її з обов'язковою накопичувальною пенсійною системою (див. вище).
- Фондові механізми інвестиційної активності відповідно до бачення експертного середовища ГО (див. вище).

IV. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Система міжнародних відносин, національна безпека на сучасному етапі фактично стали невід'ємними. І включають економічні, політичні, наукові відносини, військово-політичне співробітництво тощо. Тому, суспільство, ОДУ потребують переосмислення цих відносин та перегляду, в першу чергу – наступних складових:

- розширення та підвищення ефективності міжнародних торгово-економічних зв'язків на основі структурної перебудови національної економіки:
  - за рахунок розвитку міжнародної кооперації національних виробників у сфері ВПК, машинобудуванні, технологічних галузях, створення принципово нових виробництв;
  - стимулювання експорту тих підприємств, які спеціалізуються на виробництві високотехнологічних товарів, а не сировини й напівфабрикатів;
  - розвиток співробітництва прикордонних регіонів з регіонами країн-сусідів, що дозволить розвивати не тільки економічну співпрацю, а й налагоджувати добросусідські відносини;
- диверсифікація міжнародних фінансово-економічних зв'язків, використання переваг регіонів-країн з швидко зростаючими ринками.

- розширення співробітництва з міжнародними організаціями, в т. ч. забезпечити допустиму прозорість цих відносин – на основі обговорення, за рахунок залучення до діалогу представників експертного середовища громадськості;
- референдум з приєднання до інтеграційних об'єднань угруповань, що забезпечить легітимність міжнародних ключових кроків;

4.1. Міжнародні інтеграційні відносини України

Міжнародні інтеграційні спрямування України також показали їх повну недолугість. Кидання від ЄС до Росії і навпаки не служать інтересам розвитку національної економіки, а тільки ставали плацдармом боротьби основних геополітичних гравців за вплив на Україну заради своїх інтересів, фактично ставши надуманим приводом Росії для анексії частини території держави.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА заявляє про необхідність усвідомлення себе (України) як самодостатнього суб'єкта міжнародного права! Стоїть завдання *диверсифікувати всю систему міжнародних зв'язків* на основі рівності та збереження суверенітету України:

По-перше розбудовувати зовнішньоекономічні зв'язки, підвищувати конкурентоздатність національної економіки;

По-друге, більш ефективно вибудовувати співпрацю з фінансовими й економічними міжнародними організаціями;

По-третє, пріоритетом зробити міжнародне, рівноправне науково-технічне співробітництво, як в сфері фундаментальних розробок, так й НДДКР;

По-четверте, розширити та поглиблювати співпрацю з міжнародними економічними об'єднаннями;

По-п'яте, інтегруватись на основі та за рахунок розвитку кооперації національних виробників з компаніями інших країн, в різних сферах народного господарства;

По-шосте, розширювати культурні зв'язки з народами інших країн, пропагуючи національні традиції, переймаючи найкращі надбання інших народів;

По-сьоме, переглянути міжнародні безпекові угоди, посилити співвідповідальність України з країнами партнерами, воєнно-політичними об'єднаннями.

Тому зусилля торгових представників МЗС, ТПП та інших громадських і державних інституцій повинні подвоїтись, створюючи сприятливіші відносини для громадян і компаній України на зовнішніх ринках, зосередившись на особливо швидко зростаючих регіонах світової спільноти. При цьому дбаючи і нарощуючи потенціал внутрішнього ринку, власної країни.

4.2. Система державного боргу України

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА заявляє про недопустимість обраного шляху вирішення завдань публічних фінансів через постійні зовнішні запозичення, нарощування величини державного боргу.

Громадянське суспільство разом з експертним середовищем пропонує здійснити реформу управління державним боргом України. Практика КМУ, НБУ яка засновувалася за роки незалежності не на економічному зростанні реального сектора, створенні нових висококваліфікованих робочих місць та стимулюванні національного товаровиробника, як основи наповнення державного та місцевих бюджетів, а на фінансуванні дефіцитів державного бюджету через зовнішні запозичення й інфляційну спіраль, повністю збанкрутувала й шкодить реальному сектору національної економіки.

Необхідно повністю переглянути принципи міжнародних економічних відносин, і в першу чергу – політики міжнародних запозичень. В основу змін необхідно покласти структурні перетворення, в т. ч. зовнішньоекономічної складової. Задіяти механізми стимулювання експорту на основі як валютної політики, так і стимулювання зростання продуктивності праці на основі науково-технічного прогресу, як бази для зміни міжнародної спеціалізації національної економіки.

Шляхом зменшення (до 50% ВВП, з подальшим зниженням до 30%) частки державного зовнішнього боргу підвищити суверенний рейтинг України до рівня «**BBB**» як основи забезпечення прийнятних умов для зовнішніх запозичень та обслуговування корпоративних боргів. Тільки так зможемо отримати відносно дешеві кредитні ресурси та зменшити тиск на фінансову публічну систему.

На наступному етапі розвитку публічних фінансів і її міжнародної складової стабілізувати валютний курс національної валюти та відмовитись від зовнішніх запозичень і перейти до системи збалансованого чи профіцитного бюджету – в залежності від потреб.

Розвиток системи кредитування, при зменшенні тиску зовнішніх запозичень на валютно-фінансову систему, матиме наслідок, який буде виражатися в поглибленні тенденції стимулювання прямих іноземних інвестицій, при створенні й збереженні *національного інвестора* та розвитку прозорої системи *інвестиційного кредитування*.

4.3. Національна безпека – основа забезпечення сталого розвитку

Міжнародна спільнота вступає в епоху криз та нових викликів. Такі тенденції потребують додаткових зусиль з боку суспільства в цілому, спрямованих на пошук адекватних механізмів забезпечення національної безпеки.

Анексія частини території України з агресивними воєнними діями країни-сусіда на Донбасі загострила актуальність завдань з консолідації суспільства, посилення уваги до національної безпеки та стрімкого підвищення боєздатності української армії та інших силових структур.

Аналіз системи міжнародних загроз показує, що дії всієї системи державного управління у співпраці з громадськістю повинні охоплювати всі сторони національної безпеки. Коли в тій чи іншій мірі кожний громадянин знає своє місце у випадку будь-якої загрози (воєнний стан, терористична загроза чи екологічні, епідеміологічні, природні катаклізми). Тільки за таких умов можливо мінімізувати фінансове утримання всієї системи безпеки

України, при високих стандартах та оперативному реагуванні на відповідні загрози.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА на основі суспільного діалогу спрямовує свої зусилля на пошук оптимальних форм та механізмів забезпечення системи безпеки, яка б включала:

- Безпеку людини;
  - Створення мобільної, професійної армії та її переозброєння на основі сучасних досягнень, в т.ч. на основі науково-технічної кооперації підприємств ОПК з компаніями розвинутих та заінтересованих країн світу й збільшення фінансування до достатнього рівня обороноздатності. При цьому вся українська спільнота заявляє, що зусилля держави і народу спрямовані тільки на забезпечення цілісності держави, захист громадян України;
  - Створення-відновлення системи **Цивільної оборони України**, яка б активно готувала систему захисту людини-держави до будь-яких типів загроз;
  - Ревізія з подальшою реконструкцією й будівництвом системи **захисту від зброї масового ураження (ЗЗМУ)** людей (бомбосховища тощо) та активізації ролі цивільної оборони в цій сфері безпеки (доведення її організації та матеріально-технічного забезпечення до вимог надсучасних стандартів);
  - Реструктуризація ВПК з метою створення військово-наукових концернів (приклад: літальних апаратів, бронетехніки; стрілецький, артилерійсько-ракетний, засобів ППО і т.д.);
  - Посилення дієвості системи інститутів розвідки/контррозвідки.
- НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** звертає увагу, що ця діяльність не може обмежувати конституційні права і свободи людини.

• Посилення ролі міжнародної співпраці щодо забезпечення національної безпеки. **НАРОДНА ІНІЦІАТИВА** не може не звернути увагу на те, що міжнародні угоди, як колективні (пр.: Будапештський меморандум, тощо), так і двосторонні (пр.: загальна кількість угод України з Росією нараховує понад 350 документів), не стали запорукою недоторканості кордонів країни з боку «країни-гаранта», не змогли запобігти людським втратам. Проігнорували свої зобов'язання і інші країни Будапештського меморандуму, не виконала свою функцію ООН. Тому вже на цьому етапі ГО, за підтримки експертного середовища, в діалозі з відповідними ОДУ повинні проаналізувати міжнародні угоди із забезпечення НБ на відповідність дотримання сторонами взятих на себе зобов'язань. Таким чином, суспільство в особі держави, при підтримці української спільноти, зможе посилити вимоги матеріальних і моральних компенсацій від країни агресора і держав гарантів та обґрунтувати дії щодо відновлення в повній мірі рівня забезпечення обороноздатності країни.

НАРОДНА ІНІЦІАТИВА заявляє, що міжнародний диктат і воєнний тиск, анексія в будь-якій формі недопустимі!

Активність громадян за всі роки незалежності показує, що народ України готовий брати на себе відповідальність за стратегічний розвиток держави. Тому вважаємо, що тільки народ може на референдумі вибрати статус забезпечення національної безпеки – майбутнє їх держави щодо характеру взаємодії з воєнно-політичними блоками.

• Екологічна безпека в сучасній Україні потребує негайної уваги громадськості (ГО) й ОДУ/ОМС. Механізми забезпечення захисту людини від екологічних загроз необхідно поєднати з екологічною культурою народу та передбачити законодавчо-нормативне зростання вимог і покарань, дотримання жорстких екологічних норми з поетапним їх впровадженням на відносно стислі терміни часу у всіх сферах життєдіяльності людини та стандартів до виробників товарів/послуг.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про всеукраїнський референдум». – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>.
2. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (United Nations Development Programme). – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/>.
4. Світовий банк. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>.
5. Демографічні показники України. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Населення_України.
6. Показники країн світу за густотою населення. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_густотою_населення.
7. Список країн за ВВП (номінал). – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_\(номінал\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_(номінал)).
8. [Список країн за ВВП \(номінал\) на душу населення](https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_(номінал)_на_душу_населення). – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_\(номінал\)_на_душу_населення](https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_ВВП_(номінал)_на_душу_населення).
9. Проект Закону України «Про статус і соціальний захист багатодітних сімей в Україні». – Режим доступу: http://dsmsu.gov.ua/media/Transferred/documents/2008/11/24/2/projekt_ZU_socialz_achustsimei.pdf.
10. Податок на доходи фізичних осіб та реформування. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=51876>.
11. Ткаченко Н.М., Ільєнко Н.О. Удосконалення податкової системи України, Податкового регулювання доходів громадян. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/udoskonalennya-podatkovoi-sistemi-ukraini-podatkovogo-regulyuvannya-dohodiv-gromadyan.html>.
12. Письменний В.В. Перспективи впровадження в Україні прогресивної форми оподаткування доходів фізичних осіб // Вісник Львівської державної фінансової академії: Економічні науки. – 2009. – № 17. – С. 40-48. – Режим

доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/5538/5/Stattja-Pysmennyj-Perspektyvy_vprovadzhennja_v_Ukrajini_progresyvnoji_formy_opodatkovannja_d_ohodiv_fizychnyh_osib_%282009%29.pdf.

13. Інтегральний показник оцінки ефективності державного управління. – Режим доступу:

http://studme.com.ua/151008278714/ekonomika/integralnye_pokazateli_otsenki_effektivnosti_gosudarstvennogo_upravleniya.htm.

14. Закон України «Про землеустрій». – Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15>

15. Лазарєва О.В., Астремський А.В., Засади раціонального землекористування в Україні. – Режим доступу:

<http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2008/89-76-52.pdf>

16. Кланово-олігархічні об'єднання та їх роль є українській політиці. –

Режим доступу: <http://melpravda.com/chto-takoe-klanovo-oligarhicheskaya-sistema/>

17. Проект Закону України «Про Єдину державну систему моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги». – Режим доступу:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH19K00A.html

18. ГО «Всеукраїнський Інноваційний Фонд Народна Ініціатива». –

Режим доступу: www.inovat.in.ua